

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ ΛΔ'

ΙΩΑΝ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 - 115 21 ΑΘΗΝΑΙ — ΤΗΛ. 72.18.308

1 ΙΟΥΝΙΟΥ 1986

ΑΡΙΘ. 11

ΑΔΕΛΦΟΠΟΙΗΣΗ ΑΘΗΝΩΝ - ΒΗΘΛΕΕΜ

Συγκυμίνιο από την αδελφοποίηση των πόλεων Ἀθηνῶν καὶ Βηθλεὲμ πὺν ἔγινε σὶ τὸ χῶρο πρὸ τοῦ Καθεδρικοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἀθηνῶν. Διακρίνονται οἱ Μακ. Προκαθήμενοι τοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων κ. Διόδωρος Α' καὶ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ.

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

Ἀδελφοποίηση Ἀθηνῶν - Βηθλεὲμ.
— Εὐαγγελίου Δ. Θεοδώρου, Ὁ Κίτρος Βαρνάβας (†). — Μητροπ. Πατρῶν Νικοδήμου, Θεομητορικὸν ἑορτολόγιον. — Ἰω. Φουντούλη, Ἀπαντήσεις σὲ λειτουργικὰς, κανονικὰς καὶ ἄλλας ἀπορίες. — Ἀγίου Νεκταρίου, Ποιμαντικὰ

ὁμιλίας. — Ἀλεξ. Μ. Σταυροπούλου, Γιὰ νὰ ζήσει ἡ Ἑνορία. — π. Ἀντ. Ἀλεβιζοπούλου, Ἐὶς ἔργον τῶν κληρικῶν στὴν Ἐκκλησία. — Ὁρέστη Λουρίδη, Παιδαγωγικὰ ἀρχαὶ τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν — Βασ. Μουστάκη (†), Ἡ στενὴ πόλη. — Δημ. Φερούση, Τὸ βιβλίον. — Ἐπίκαιρα.

Ο ΚΙΤΡΟΥΣ ΒΑΡΝΑΒΑΣ(+)*

Τοῦ κ. ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ
Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Μὲ τὰ ἄρθρα ἐκεῖνα τοῦ περιοδικοῦ «Ἀναγέννησις» — ὕστερα ἀπὸ λησμοσύνη αἰώνων — ἄρχισε νὰ γίνεταί ἐκ νέου λόγος γιὰ τὴν ἀνάγκη τῆς ἀναβιώσεως τοῦ θεσμοῦ τῶν διακονισσῶν, πρᾶγμα ποὺ καὶ μὲ τὴ μεσολάβησι καὶ θερμὴ σύστασι τοῦ Βαρνάβα Τζωρτζάτου ἔδωκε παροτρύνσεις τόσον στὸ νὰ ἐκδοθῇ ἀπ' τὴν «Ἀποστολικὴ Διακονία» τὸ βιβλίον τοῦ ὁμιλοῦντος «Ἡρώιδες τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης - Αἱ διακονίσσαι διὰ τῶν αἰώνων» (Ἀθῆναι, 1949), ὅσον καὶ νὰ γίνῃ συνειδητὴ ἡ ἀνάγκη τῆς ιδρύσεως τῆς «Σχολῆς τῶν Διακονισσῶν». Μάλιστα τὸν δρόμο πρὸς τὴ Σχολὴ αὐτὴ ἄνοιξε ἡ «Προπαρασκευαστικὴ Σχολὴ Διακονισσῶν», ποὺ διοργανώθηκε ἀπ' τὴν «Ἀποστολικὴ Διακονία» καὶ ποὺ λειτούργησε κατὰ τὰ ἀκαδημαϊκὰ ἔτη 1951 - 1952 καὶ 1952 - 1953 στὸν Ἱερὸ Ναὸ Χρυσοσπηλαιωτίσσης, ὅπου τότε ἦταν Προϊστάμενος ὁ ἀρχιμανδρίτης πατὴρ Βαρνάβας, ὁ ὁποῖος ἔγινε Διευθυντὴς τῆς Σχολῆς, ἐνῶ ὁ ὁμιλῶν καὶ ἡ θεολόγος σύζυγός του εὐτυχήσαμε νὰ εἴμαστε οἱ δύο διδάσκοντες στὴ Σχολή. Ἦταν τόσος ὁ ἐνθουσιασμός τῶν δεκάδων τῶν φοιτητῶν τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς καὶ ἄλλων μορφωμένων νεανίδων γιὰ τὴν ἰδέα τῆς ἀναβιώσεως τοῦ θεσμοῦ τῶν διακονισσῶν, ὥστε σὲ ἡμερησίᾳ ἐκδρομῇ τους στὴν Ἱερὰ Μονὴ Φανερωμένης Σαλαμίνος, στὴν ὁποία ἐκδρομὴ συμμετείχε καὶ ὁ ἀείμνηστος Καθηγητὴς καὶ Γενικὸς τότε Διευθυντὴς τῆς «Ἀποστολικῆς Διακονίας» Βασίλειος Βέλλας, ὕστερα ἀπὸ Θεία Λειτουργία, τελεσθεῖσα ὑπὸ τοῦ πατρὸς Βαρνάβα, καὶ ὕστερα ἀπὸ σχετικὸ παροτρυντικὸ κήρυγμα τοῦ ὁμιλοῦντος, ἔκαμαν σύσκεψιν ὑπὸ τὴν Προεδρίαν τοῦ ἀείμνηστου Καθηγητοῦ τούτου, μετὰ τὸ τέλος τῆς ὁποίας ὑπέγραψαν ἀπόφασιν περὶ ιδρύσεως «Συλλόγου Φίλων τοῦ θεσμοῦ τῶν διακονισσῶν». Τὰ μικρὰ βλαστάρια, ποὺ φύτρωναν ἀπὸ τέτοιους πνευματικούς σπόρους, χωρὶς νὰ ἔχουν μαραθῇ, ἐξακολουθοῦν νὰ εἶναι τρυφερὰ καὶ εὐαίσθητα φυτὰ δωματίου, ποὺ δεινοπαθοῦν κατὰ ἀπὸ βίαιες πνοὲς διαφόρων ἀντιξοότητων. Ὡς ἐλπίσωμε, ὅτι κάποτε θὰ βροῦν τὰ κατάλληλα ἐκκλησιαστικὰ καὶ ἐνοριακὰ θερμοκήπια, γιὰ νὰ ἀναπτυχθοῦν καὶ νὰ φέρουν καρπὸν ἑκατονταπλασίονα. Τρεῖς Οἰκουμενικὲς Σύνοδοι (ἡ Α', ἡ Δ' καὶ ἡ Πενθέκτη ἐν Τρούλλῳ) προβάλλουν τὸν θεσμὸ τῶν διακονισσῶν, ὁ ὁποῖος δυνάμει ὑφίσταται, ἀφοῦ ποτὲ δὲν καταργήθηκε ἀπὸ μεταγενέστερη Οἰκουμενικὴ Σύνοδος. Ἴσως ὥς τέτοια θερμοκήπια θὰ χρησιμεύουν τὰ «Ἐνοριακὰ Κέντρα Ἀγάπης», ποὺ ἀρχίσαν νὰ ἀποδίδουν καρποὺς τόσον στὴν Ἱερὰ Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν, ὅσον καὶ σὲ πολλὰς Ἱερὰς Μητροπόλεις.

Ἄς συγχωρηθῇ νὰ ἀναφέρωμε καὶ ἄλλο ἓνα σημεῖον, στὸ ὁποῖο φαίνεται ἡ καρποφορία τῆς συνεργα-

σίας μὲ τὸν ἀείμνηστο Κίτρον Βαρνάβα. Ὅταν τὸ 1958 ὁ ὁμιλῶν σὲ δημοσιεύματά του προέβαλε τὴν ἀνάγκη τῆς ποιητικῆς ἀναβαθμίσεως τοῦ περιεχομένου τῆς Κατηχήσεως μὲ τὴν προβολὴ τοῦ μυσταγωγικοῦ λειτουργικοῦ ιδεώδους, ὁ Μητροπολίτης Κίτρον Βαρνάβας στὴ σχετικὴ εἰσήγησί του στὴν Ἱεραρχία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐγκολπώθηκε καὶ προέβαλε τὸ αἷτημά μας, κατὰ τὸ ὁποῖο τὰ Κατηχητικὰ Σχολεῖα πρέπει νὰ εἶναι οἱ κύριοι φορεῖς τοῦ ἔργου τῆς ἐνοριακῆς λειτουργικῆς μορφώσεως καὶ ἀγωγῆς, ποὺ ἀποβλέπει στὴ μόρφωσι τόσο γιὰ τὴ λατρεία, δηλαδὴ γιὰ τὴν ἐνσυνειδητὴ καὶ ἐνεργὸ συμμετοχὴ στὴ λειτουργικὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας, ὅσον καὶ ἐκ τῆς λατρείας, δηλαδὴ διὰ τῆς χρησιμοποίησεως καὶ οἰκειώσεως τῶν ἀπαραμίλλων μορφωτικῶν ἀγαθῶν καὶ θησαυρῶν τῆς ὀρθοδόξου λατρείας. Ὁ ἀείμνηστος Ἱεράρχης ἦταν τόσο πειστικὸς στὴν εἰσήγησί του ἐκεῖνη, ὥστε ὠρίσθη ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου εἰδικὴ ἐπιτροπὴ ὑπὸ τὴν αἰγίδα τοῦ τότε Γενικοῦ Διευθυντοῦ τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας σεβαστοῦ Καθηγητοῦ κ. Ἀνδρ. Φυτράκη γιὰ τὴ ριζικὴ ἀναθεώρησι τοῦ Προγράμματος τῶν μαθημάτων καὶ τῶν Κατηχητικῶν Βοηθημάτων τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας.

Τέλος πρέπει νὰ ἐξαρθῇ, ὅτι ὁ ἀοίδιμος ἐκκλησιαστικὸς ἀνὴρ ἦταν ἐξαιρετὸς λειτουργὸς καὶ μυσταγωγός. Ὅταν, περιστοιχούμενος καὶ ὑπὸ ἄλλων Σεβ. Ἱεραρχῶν, ἐτέλεσε τοὺς γάμους τοῦ υἱοῦ μου στὸν Ἱ. Μητροπολιτικὸν Ναὸν Ἀθηνῶν, στὸ τέλος μᾶς ἐπλησίασε παρισταμένη γνωστὴ Κυρία, πρώην Ὑφυπουργός, ἡ ὁποία δακρυσμένη μᾶς εἶπεν: «Συγκινήθηκα πολὺ. Ἐχῶ παρακολουθῇσαι πολλὰς τελετὰς γάμων. Ἀλλὰ ποτὲ ἄλλοτε δὲν ἔχω ζήσει τέτοια μυσταγωγία». Ἐκεῖ ποὺ κορυφωνόταν ἡ παρουσία τῶν ἀκτίστων ἐνεργειῶν τοῦ θαυραλίου φωτὸς ἦταν ἡ τελεσιουργία ἀπὸ τὸν Βαρνάβα Τζωρτζάτον τοῦ μυστηρίου τῆς Θείας Εὐχαριστίας. Ἡ φιλοπαίγμων, εὐχαρὶς καὶ χιουμοριστικὴ ἔκφρασις τοῦ ζωντανοῦ χαρακτῆρός του ὀπισθοχωροῦσε καὶ ἔδινε τὴ θέσιν τῆς στὴν ἀπαιτούμενη γιὰ τὴ Θεία Εὐχαριστία σοβαρότητα τῆς μυστικῆς μεταρσιώσεως καὶ πνευματικῆς ἀνατάσεως. Αὐτὸ ἐξηγεῖ γιὰτὶ ὁ σχετικῶς πρόωρος θάνατός του δὲν ἦταν γι' αὐτὸν στέρησις, οὔτε ἀληθινὸς τερματισμός. Ὁ Κίτρον Βαρνάβας μετεκλήθη ἐκ τῆς ἐνώπιον τοῦ ἐπιγείου θυσιαστηρίου ἀρχιερατικῆς προσευχῆς του στὴν ἐπὶ τοῦ οὐρανίου θυσιαστηρίου λατρεία, τὴν ὁποία — στὴν ἄνω Ἱερουσαλὴμ — προσφέρει ὁ οὐράνιος κόσμος καὶ ἡ ὁποία — συμφώνως πρὸς τίς ὥραιες εἰκόνες τοῦ Βιβλίου τῆς Ἀποκαλύψεως — παρουσιάζεται ὡς ἀποτύπωσις τῆς παλαιοχριστιανικῆς λειτουργικῆς πράξεως. Ἐκεῖνο, ποὺ ἐτελεσιουργεῖτο ἀπ' τὸν ἱερέα καὶ κατό-

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 131 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 9-10 τεύχους.

ΘΕΟΜΗΤΟΡΙΚΟΝ ΕΟΡΤΟΛΟΓΙΟΝ

Β' ΑΙ ΠΕΡΙ ΤΗΝ ΓΕΝΝΗΣΙΝ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΝΑΣΤΑΣΙΝ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ
ΕΟΡΤΑΙ ΤΗΣ ΥΠΕΡΑΓΙΑΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥΤοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Πατρῶν
κ. ΝΙΚΟΔΗΜΟΥΙ. Η ΣΥΝΑΞΙΣ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ
(26 Δεκεμβρίου)

3. «ΕΚΕΝΩΣΕΝ ΕΑΥΤΟΝ»

«Εαυτὸν ἐκένωσε μορφὴν δούλου λαβών, ἐν
ὁμοιώματι ἀνθρώπου γενόμενος» (Φιλιπ. β' 7)

Τὰ Χριστοῦγεννα εἶναι ἡ μεγάλη ἐορτὴ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ. Ἀπὸ ἀνθρωπίνης πλευρᾶς διακονεῖ εἰς τὴν ἐνσάρκωσιν τοῦ μονογενοῦς Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ ἡ Ὑπεραγία Θεοτόκος. Αὐτὸ τὸ μέγα γεγονός τὸ ἀτενίζει μὲ δέος, ὡς ὑπερφυῆς μυστήριον, ὁ Ἀπόστολος Παῦλος. Καλούμεθα δὲ καὶ ἡμεῖς σήμερον νὰ σταθῶμεν εὐλαβῶς ἐνώπιον τοῦ λίκνου τοῦ Γεννηθέντος Σωτῆρος Χριστοῦ. Νὰ «κατίδωμεν θαῦμα πᾶσαν ἐννοίαν ἐκπλήττον καὶ συνέχον», κατὰ τὸν ἱερὸν ὑμνογράφον. Ὁ Θεὸς γίνεται ἄνθρωπος. Λαμβάνει δούλου μορφὴν. Καὶ εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς «βουλῆς» αὐτῆς τοῦ Θεοῦ παρεμβάλλεται, κατὰ θεῖαν εὐδοκίαν, ἡ προσωπικότης τῆς Παναγίας, ὡς «γέφυρα» μεταγούσα τοὺς ἐκ γῆς πρὸς οὐρανὸν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.

1. Διὰ τὴν Παναγίαν, ἡ τιμὴ καὶ ἡ δόξα νὰ γίνῃ μῆτηρ τοῦ Χριστοῦ Τὴν ἀναβιβάζει ὑψηλότερα τῶν οὐρανῶν. Ὁ Χριστὸς ὅμως «εαυτὸν ἐκένωσε». Ἐγκατέλειπε προσωρινὰ τὴν θεϊκὴν Του δόξαν (ἣν εἶχε πρὸ τοῦ τὸν κόσμον εἶναι) ἐν οὐρανῷ, παρὰ τῷ Πατρὶ (Ἰω. ιζ' 5). Κατέρχεται ἀπὸ τὰ ὕψη τῆς θεότητος εἰς τὰ μέτρα τῆς ἀνθρωπίνης «μορφῆς». Ἐνῶ δὲ, ἀντιθέτως, μὲ τὸ αὐτὸ γεγονός, ἡ Θεοτόκος ὑπερυψοῦται, ὁ Χριστὸς ἐν μορφῇ Θεοῦ ὑπάρχων... καὶ σχήματι εὑρεθεὶς ὡς ἄνθρωπος ἐταπείνωσεν ἑαυτὸν» (Φιλιπ. β' 6,8).

Ποία ὅμως εἶναι δι' ἡμᾶς ἡ σημασία αὐτῆς τῆς προσφορᾶς Του;

Ἡ «κένωσις» αὐτῇ — ὅπως ὀνομάζεται ἁγιογραφικῶς — τοῦ Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ, εἶναι μεγίστη συγκατάβασις. Καὶ ἀποτελεῖ δι' ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους προνομιακὴν μεταχείρισιν. «Ἐκλινεν οὐρα-

νοὺς καὶ κατέβη» (Ψαλ. 17,10). Ἦλθε πρὸς ἡμᾶς «μορφὴν δούλου λαβών». Ἦλθεν Ἐκεῖνος ἐν μορφῇ δούλου, διὰ νὰ λυτρώσῃ ἡμᾶς ἐκ τῆς δουλείας τῆς ἁμαρτίας. Ἦλθεν εἰς ἓνα κόσμον ἁμαρτωλόν. Καὶ τοῦτο εἶναι τὸ θαυμαστόν· ὅτι «ἐπὶ ἁμαρτωλῶν ὄντων ἡμῶν Χριστὸς ὑπὲρ ἡμῶν ἀπέθανε» (Ρωμ. ε' 8), διὰ νὰ ἀπαλλαγῶμεν ἀπὸ τοῦ βάρους καὶ τὰς συνεπειὰς τῆς ἁμαρτίας!

Τοῦτο εἶχεν ὑπ' ὄψει ὁ Ἀπόστ. Παῦλος, ὅταν ἀργότερα ἔλεγεν, ὅτι «ἐλευθερωθέντες ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας ἐδουλώθητε τῇ δικαιοσύνῃ» καὶ «δουλωθέντες τῷ Θεῷ ἔχετε τὸν καρπὸν ὡμῶν εἰς ἁγιασμόν, τέλος δὲ ζωὴν αἰώνιον» (Ρωμ. ζ' 18,22).

Τώρα, ἡ δευτέρα αὐτῇ δουλεία, («δουλεία τῇ δικαιοσύνῃ»), εἶναι τίτλος τιμῆς καὶ προνομιακῆς κατὰστασις. Διὰ τοῦ Χριστοῦ ὁ ἄνθρωπος κατέστη ἐλεύθερος «ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας». Καὶ τώρα πλέον, μετὰ τὴν ἀποδοχὴν τῆς τοιαύτης ἡθικῆς ἐλευθερίας, εἶναι εὐλογον νὰ αἰσθάνεται τὴν υποχρέωσιν νὰ τιμῇ τὸ ἐκχυθὲν αἷμα Ἐκεῖνου ποὺ μᾶς ἀπηλευθέρωσε, καὶ νὰ συνειδητοποιῇ τὴν ἀνάγκην νὰ τηρῇ τὰς θείας Του ἐντολὰς καὶ τὸν νόμον τοῦ Εὐαγγελίου Του. Αὐτὸ σημαίνει τὸ «ἐδουλώθητε τῷ Θεῷ» καὶ «ἐδουλώθητε τῇ δικαιοσύνῃ». Σημαίνει ἐλευθέραν ἀποδοχὴν καὶ ἐκουσίαν ὑποταγὴν εἰς τὸν θεῖον νόμον, εἰς ἑκφρασιν τῆς ὀφειλομένης πρὸς τὸν ἐνανθρωπήσαντα Σωτῆρα Χριστὸν εὐγνωμοσύνης.

2. Ὁ τελικὸς σκοπὸς τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ εἶναι ἡ θέωσις τοῦ ἀνθρώπου! Ἰλιγγιᾷ ὁ νοῦς νὰ τὸ συλλάβῃ!

Ὁ Θεὸς γίνεται ἄνθρωπος. Καὶ ἡ Θεοτόκος ὑπουργεῖ εἰς τὴν ἐνανθρώπησιν.

Ὁ ἐξ Αὐτῆς σαρκωθείς Χριστὸς, «ἐν ὁμοιώματι ἀνθρώπων γενόμενος» (Φιλιπ. β' 7), γεννᾶται ἐπὶ γῆς, διὰ νὰ γίνωμεν ἡμεῖς θεοί!

Μεγάλος ὁ λόγος αὐτός. Ἀλλὰ ἀποτελεῖ διαβεβαίωσιν Αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ.

«ἐγὼ εἶπα θεοὶ ἐστέ καὶ υἱοὶ ὑψίστου πάντες» (Ψαλ. 81,6).

Καὶ ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς τὸ ἐπ' ἀνέλαβεν· «ἐσσεσθε υἱοὶ τοῦ ὑψίστου» (Λουκ. 5'

35)· και «ἔσσεσθε οὖν ὑμεῖς τέλειοι, ὥσπερ ὁ πατήρ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς τέλειός ἐστι» (Ματθ. ε' 48).

Ἡ πραγματοποίησις τῆς τοιαύτης τελειώσεως και «θεώσεως» εἶναι δυνατὴ μόνον διὰ τοῦ Γεννηθέντος Χριστοῦ. Σημαίνει ἐνσωμάτωσιν και συνταύτισιν μας μετὰ τοῦ Χριστοῦ, ἡ ὁποία εἶναι νοητὴ μόνον μέσα εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, «ἡ τις ἐστὶ τὸ σῶμα αὐτοῦ» (Ἐφ. α' 22). Δὲν εἶναι δὲ μόνον ζήτημα ἀτομικῆς ἡθικῆς μας τελειοποιήσεως· ἀλλὰ περισσότερον βίωσις μιᾶς ἄλλης πραγματικότητος και σχέσεως ποῦ ἐκφράζεται μὲ τὰς λέξεις· «ὥ δὲ οὐκέτι ἐγώ, ζῇ δὲ ἐν ἐμοὶ Χριστός» (Γαλ. β' 20).

Ἰδανικὴ ἀσφαλῶς μία τοιαύτη κατάστασις.

Ἄλλ' ἔχει ἀνάγκην — σήμερον μάλιστα — ὁ κόσμος νὰ ἀκούσῃ και νὰ ἀποδεχθῇ τὸ μήνυμα αὐτό. Ἡ κατάστασις τοῦ συγχρόνου κόσμου εἶναι ἀπογοητευτικὴ. «Ἀνθρώπος ἐν τιμῇ ὢν οὐ συνῆκε· παρασυμβλήθη τοῖς κτήνεσι τοῖς ἀνοήτοις και ὁμοιώθη αὐτοῖς» (Ψαλ. 48,20). Ἀντίρροπον εἰς αὐτὴν τὴν κατάστασιν εἶναι τὸ μήνυμα τῶν Χριστουγέννων — και μήνυμα τῆς Παναγίας μητρὸς τοῦ Κυρίου. Νὰ ξεπεράσωμεν ἀδυναμίες, μικρότητες, κακίες και πάθη. Και νὰ ὑψωθῶμεν πνευματικῶς και ἡθικῶς. «Ὅπως μᾶς κατευθύνει τὸ ἰδανικὸν τῆς ἐν Χριστῷ τελειώσεως και «θεώσεως» ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν.

4. ΕΞΑΤΟΜΙΚΕΥΣΙΣ ΤΗΣ ΕΝ ΧΡΙΣΤΩ ΣΩΤΗΡΙΑΣ

«Ἐξαπέστειλε ὁ Θεὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ γενόμενον ἐκ γυναικὸς» (Γαλ. δ' 4)

«Ἦλθε τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου». Αἱ ἐπαγγελίαι τοῦ Θεοῦ ἐξεπληρώθησαν. Ἐξαπέστειλε τὸν Υἱὸν Του εἰς τὸν κόσμον «γενόμενον ἐκ γυναικὸς». «Ἡ Παρθένος ἔτεκε Θεὸν ἐνανθρωπήσαντα». Καὶ ἡμεῖς σήμερον τὴν ὑμνοῦμεν «ἐξαιρέτως», «ὅτι μήτηρ γέγονε τῆς εὐδοκίας τοῦ Πατρὸς, βασιλεύουσα ἐν κόλποις Θεοῦ Λόγον σαρκωθέντα».

1. Ἡ χαρὰ τῆς ἐν Χριστῷ σωτηρίας εἶναι παγκοσμίου σημασίας. Τὰ προμηνύματά της ἀνάγονται εἰς τὴν παναρχαίαν «ἐπαγγελίαν» — ὑπόσχεται ποῦ ἔδωκεν ὁ Θεός, ἥδη ἐντὸς τοῦ Παραδείσου, εἰς τοὺς γενάρχας τῆς ἀνθρωπότητος.

Ὅλαι αἱ γενεαί, και ἡ οἰκουμένη ὁλόκληρος, εἶχον ἔκτοτε προσδοκίαν και πόθον σωτηρίας. Ἀλλοῦ μὲν ὁ πόθος και ἡ προσδοκία τῆς λυτρώσεως εἶχον σαφῆ και συγκεκριμένον χαρακτήρα, ὅπως εἰς τὸν λαὸν τοῦ Ἰσραὴλ, εἰς τὸν ὁποῖον τὸ θεϊκὸν σχέδιον («οἰκονομία») τῆς σωτηρίας ἀπεκαλύπτετο προοδευτικῶς διὰ τῶν Πατριαρχῶν (Ἀβραάμ, Ἰσαὰκ και Ἰακώβ) και τῶν Προφητῶν· ἀλλοῦ δὲ ὁ ἀναμενόμενος σωτὴρ ἀπετέλει ἀόριστον προσδοκίαν και θρυλικὴν μᾶλλον μορφήν, ἀλλὰ και σταθεράν ἐλπίδα τῶν διαφόρων ἐθνῶν και λαῶν.

Πηγὴ πάντως ὅλων τῶν συναφῶν ἐλπίδων και προσδοκιῶν τοῦ κόσμου ἦτο ἡ ἐκ τοῦ Παραδείσου ἐκκινήσασα πρώτη ἐκείνη ὑπόσχεσις τοῦ Θεοῦ πρὸς τοὺς πρωτοπλάστους.

Ὅμως κάποτε, εἰς τὸν καιρὸν τῆς εὐδοκίας τοῦ Θεοῦ, θὰ ἤρχετο «τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου». Καὶ ὅταν τὸ «πλήρωμα» αὐτὸ ἐπλησίαζεν, ἐφαινόετο εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ κόσμου ἡ Παναγία Παρθένος, ἡ ἐκλεκτὴ τοῦ Θεοῦ, ἡ Κεχαριτωμένη μέλλουσα μήτηρ τοῦ ἐρχομένου Μεσσία.

Και «ἰδοὺ ἡ Παρθένος ἐν γαστρὶ ἔλαβεν» (Ἡσ. 8,3). Ἐκεῖνος τὸν Ὅποιον προανήγγειλαν οἱ Προφῆται και ἀνέμενον αἱ γενεαί· ὁ ὑπεσχημένος ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἐνδοξος ἀπόγονος τῶν Πατριαρχῶν· ὁ Μεσσίας και λυτρωτὴς τοῦ κόσμου· ὁ Χριστός· ἦλθε, «γενόμενος ἐκ γυναικὸς». Εἶχεν ἥδη ἐντοπισθῇ τὸ Πρόσωπον τῆς Παναγίας Παρθένου «Μαρίας, ἐξ ἧς ἐγεννήθη... ὁ Χριστός» ἐκ Πνεύματος Ἁγίου (Ματθ. α' 16).

2. Ὅταν ὅμως βλέπωμεν τὴν ἀνὰ τοὺς αἰῶνας και ἀνὰ τὸν κόσμον αἰωρουμένην και διακινουμένην βουλὴν τοῦ Θεοῦ νὰ ἐντοπίζεται εἰς τὸ Πρόσωπον τῆς Παρθένου Μαρίας, ἐν σχέσει πρὸς τὴν γέννησιν τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ, εἰσερχόμεθα πλέον εἰς τὴν περίοδον τῆς Καινῆς Διαθήκης. Καὶ ἀρχίζει ἡ ἐξατομίκευσις τῆς ἐν Χριστῷ σωτηρίας εἰς τὸν «καθ' ἓνα ἕκαστον». Ὁ Γεννηθεὶς Χριστὸς δηλ., «Ὅστις εἶναι ὁ Σωτὴρ τοῦ κόσμου, ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον, διὰ νὰ γίνῃ σωτὴρ και ἐνὸς ἑκάστου ἐξ ἡμῶν προσωπικῶς. Ὁ Χριστός: «Σωτὴρ τοῦ κόσμου, και δικός μου»· αὐτὸς πρέπει νὰ εἶναι ὁ πόθος και ἡ εὐχὴ παντὸς χριστιανοῦ.

Ἐκεῖνος ἀσφαλῶς «πάντας ἀνθρώπους θέλει σωθῆναι και εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἔλθεῖν» (Α' Τιμ. β' 4). Ἡμεῖς ἐπομένως πρέπει σοβαρῶς νὰ διερωτηθῶμεν, ἐὰν ἡ εὐδοκία τοῦ Θεοῦ — τῆς ὁποίας τὸ ἐκλεκτὸν ὄργανον τοῦ Θεοῦ, εἰς παγκόσμιον και αἰώνιον κλίμακα, ἐξατομικεύθη ἐν τῷ Προσώπῳ τῆς Κεχαριτωμένης και Ὑπεραγίας Θεοτόκου — (ἐὰν) καλύπτη και ἡμᾶς προσωπικῶς ὡς «μετόχους» τῆς ἐν Χριστῷ σωτηρίας· ἐὰν τ.ἐ. ἡ προέκτασις και ἐξατομίκευσις τῶν ἐπαγγελιῶν τοῦ Θεοῦ περιλαμβάνῃ και σὲ και ἐμὲ — τὸν καθένα ἐξ ἡμῶν — ἀδελφέ μου χριστιανέ...

Ἐὰν — ὁ μὴ γένοιτο — δὲν συμβαίῃ τοῦτο, τί τὸ ὄφελος δι' ἡμᾶς ἐκ τῆς Γεννήσεως τοῦ Κυρίου; Τί ἀποκομίζει ἀπὸ τὰ Χριστούγεννα, ἐὰν κάποιος μείνῃ ἔξω τοῦ νυμφῶνος Χριστοῦ;...

Ὁ Ἀπόστολος μᾶς εἶπε σήμερον ὅτι ὁ Γεννηθεὶς Χριστὸς «οὐκ ἐπαισχύνεται» νὰ μᾶς θεωρῇ ἀδελφούς Του (Ἐβρ. β' 11). Καὶ χθὲς ἠκούσαμεν ὅτι ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον, «ἵνα τὴν υἰοθεσίαν ἀπολάβωμεν» παρὰ Θεοῦ (Γαλ. δ' 5). Μεγάλῃ ἡ τιμὴ και ἡ εὐλογία. «Εἰ δὲ τέκνα, και κληρονόμοι· κληρονόμοι μὲν Θεοῦ, συγκληρονόμοι δὲ Χριστοῦ» (Ρωμ. η' 17).

Ἀρά γε ἐνδιαφερόμεθα, ὁ καθένας, διὰ τὴν ἐν Χριστῷ σωτηρίαν μας, ἡ ὁποία θὰ μᾶς καταστήσῃ «μετόχους» τῆς βασιλείας Του;...

Εἰς αὐτὴν τὴν ὑψίστην ἐπιδιώξιν μᾶς καλοῦν τὰ Χριστούγεννα. Καὶ μᾶς συνοδεοῦν αἱ πρεσβεῖαι τῆς Παναγίας Μητρὸς τοῦ Γεννηθέντος Σωτῆρος μας.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ, ΚΑΝΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΑΠΟΡΙΕΣ

Τοῦ κ. ΙΩΑΝΝΟΥ ΦΟΥΝΤΟΥΛΗ
Καθηγητοῦ Παν/μίου Θεσσαλονίκης

445. Γιατί κατὰ τὴν ἑναρξί τῆς Προηγιασμένης (Ἑσπερινοῦ) λέγομεν τὸ «Εὐλογημένη ἡ βασιλεία...», ἐφ' ὅσον δὲν πρόκειται περὶ κανονικῆς θείας λειτουργίας ἢ μυστηρίου; (Ἑρώτησις Αἰδес. Ε.Ο.Ι.).

Ἐπανελημμένως σὲ προηγούμενες ἀπαντήσεις ἔχουμε ἀναφερθῆ στὴν ὑπαρξί δύο τύπων ἀκολουθιῶν τοῦ νυχθημέρου, ποὺ ἴσχυαν παράλληλα στὴν Ἐκκλησία μας μέχρι τὸ ΙΓ', ἀκόμη μερικῶς καὶ μέχρι τὸ ΙΕ' αἰῶνα. Πρόκειται γιὰ τὸν ἐνοριακὸ, κοσμικὸ ἢ ἀσματικὸ τύπο, κατὰ βάσιν Ἀντιοχειανό, ποὺ τηροῦσαν στοὺς ἐνοριακοὺς ναοὺς, καὶ τὸ μοναχικὸ, μοναστικὸ ἢ ἱεροσολυμιτικὸ, ποὺ μὲ ἀφετηρία τὴ Μονὴ τοῦ ἁγίου Σάββα εἶχε διαδοθῇ καὶ ἐπικρατοῦσε στὰ μοναστήρια. Τελικὰ γιὰ διαφόρους λόγους ἐπεκράτησε παντοῦ ὁ δεύτερος, ἀφοῦ δέχθηκε ἀρκετὰ στοιχεῖα ἀπὸ τὸν πρῶτο. Αὐτὸς τηρεῖται καὶ σήμερα στὰ μοναστήρια καὶ στοὺς ἐνοριακοὺς μας ναοὺς, μὲ ἀρκετές, ὅπως ἦταν ἐπόμενο, τροποποιήσεις ἢ μᾶλλον συντμήσεις καὶ παραλείψεις ἀκολουθιῶν, «διὰ τὸ μὴ ἰσχύειν τελεῖν πάντα τοὺς ἐν τῷ κόσμῳ», ὅπως εὐστοχα παρατηρεῖ ὁ ἅγιος Συμεὼν Θεσσαλονίκης (Διάλογος, κεφ. ΤΒ'-ΤΓ'). Μοναχικὲς δηλαδὴ εἶναι οἱ ἀκολουθίαι τοῦ ἑσπερινοῦ, τῶν ἀποδείπνων, τοῦ μεσονυκτικοῦ, τοῦ ὄρθρου καὶ τῶν ὥρων, ποὺ τελοῦμε σήμερα στὶς ἐνορίες μας. Οἱ ἀκολουθίαι τῶν μυστηρίων, δηλαδὴ ἡ θεία λειτουργία, τὸ βάπτισμα, ὁ γάμος κ.λπ. ἔμειναν στὴν παλιά τους ἀσματικὴ-ἐνοριακὴ μορφή. Μερικὲς ὅμως ἀπὸ αὐτὲς ἐπηρεάσθηκαν ἀπὸ τὴ μοναχικὴ πράξι, εἴτε ἐπειδὴ συγκροτήθηκαν ἀργότερα κατὰ μίμησι τῆς μοναστηριακῆς πράξεως, εἴτε ἐπειδὴ δέχθηκαν προσθήκες, ἰδίως στὴν ἀρχή τους, ἀπὸ παράλληλες μοναχικὲς ἀκολουθίες. Παράδειγμα ἡ ἀκολουθία τοῦ εὐχελαίου, ποὺ τὸ πρὶν ἀπὸ τὰ εἰρηνικὰ μέρος της εἶναι ἓνας εἰδικὸς μοναχικὸς ὄρθρος, ὁ μικρὸς ἁγιασμός, ἡ νεκρώσιμος ἀκολουθία εἰς κοσμικοὺς, ἀκόμα καὶ ἡ θεία λειτουργία, ὅταν ἀντὶ τῶν ἀντιφώνων ψάλλονται τὰ τυπικὰ κ.ἄ.

Εἰδικὰ τῶρα ἡ Προηγιασμένη στὴ μορφή ποὺ τελεῖται σήμερα ἀποτελεῖ σύνθεσι μοναχικοῦ ἑσπερινοῦ καὶ τῆς παλαιᾶς ἐνοριακῆς ἀκολουθίας τῆς κοινωνίας ἀπὸ τὰ προηγιασμένα τίμια δῶρα, ποὺ ἀκολουθεῖ τὸ πρότυπο τοῦ ἀντιστοίχου μέρους τῆς θείας λειτουργίας. Στὰ χειρόγραφα βρίσκουμε καὶ ἄλλη μορφή Προηγιασμένης, συνδεδεμένης ὅχι μὲ τὸ μοναχικὸ, ἀλλὰ μὲ τὸν ἀσματικὸ ἑσπερινό. Εἶναι ὁ τύπος ποὺ τηροῦσαν

στὶς ἐνορίες πρὶν ἀπὸ τὴν ἐπικράτησι καὶ σ' αὐτὲς τοῦ μοναχικοῦ τυπικοῦ.

Τὰ δυὸ αὐτὰ τυπικὰ — τὸ ἐνοριακὸ καὶ τὸ μοναχικὸ — διέφεραν μεταξύ τους σὲ πολλὰ σημεία. Ἐνα ἀπὸ αὐτὰ εἶναι καὶ τὸ ὅτι οἱ μὲν ἀσματικὲς ἀρχίζαν μὲ τὸ «Εὐλογημένη ἡ βασιλεία...» οἱ δὲ μοναχικὲς μὲ τὸ «Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν...». Ὅτι δηλαδὴ σήμερα τὸ ἅγιο βάπτισμα, ἡ θεία λειτουργία, ὁ γάμος, ἀκόμα καὶ τὸ εὐχέλαιο, ὅπως εἶδαμε στὴν ἀπάντησι στὴν ὑπ' ἀριθμ. 312 ἐρώτησι, ἀρχίζουν μὲ τὸ «Εὐλογημένη ἡ βασιλεία...» δὲν γίνεται γιὰτὶ εἶναι ἀκολουθίαι μυστηρίων, ἀλλὰ γιὰτὶ εἶναι ἀκολουθίαι τοῦ παλίου ἐνοριακοῦ τυπικοῦ, κατὰ τὸ ὅποιο ὅλες οἱ ἀκολουθίαι ἀρχίζαν κατὰ τὸν ἴδιο τρόπο. Ὅχι μόνον δηλαδὴ αὐτές, ἀλλὰ καὶ οἱ ἐνοριακὲς ἀκολουθίαι τοῦ νυχθημέρου, τοῦ ἑσπερινοῦ, τοῦ ὄρθρου, τῆς τριθέκτης καὶ τῆς παννυχίδος (μόνον αὐτὲς εἶχε τὸ ἀσματικὸ τυπικὸ) ἀρχίζαν ὁμοίως μὲ τὸ «Εὐλογημένη ἡ βασιλεία...».

Γιατὶ τῶρα οἱ μὲν ἀρχίζουν ἔτσι καὶ οἱ ἄλλες ἀλλιῶς; Ἴσως δὲν χρειάζεται κανὴ δικαιολογία. Ἔτσι ἦταν ἡ δομὴ, ἡ κατασκευὴ τους. Στους Πατέρες ὅμως βρίσκουμε ὀρισμένους σχολιασμοὺς, ποὺ εἶναι πολὺ ἐνδιαφέροντες καὶ ἀρκετὰ ἱκανοποιητικοί, γιὰτὶ, ἔστω καὶ ἂν ἐρμηνεύουν τὴν αἰτία τῆς ὑπάρξεως τῆς διαφορᾶς αὐτῆς, μᾶς δίνουν τὸ νόημα καὶ τὸν χαρακτήρα της. Ἔτσι ὁ ἅγιος Συμεὼν Θεσσαλονίκης θεωρεῖ τὸ μὲν «Εὐλογητὸς ὁ Θεός...» ὡς προερχόμενο ἀπὸ τὴ σκιώδη ἀποκάλυψι τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, σὲ ἀντίθεσι πρὸς τὸ «Εὐλογημένη ἡ βασιλεία...» ποὺ πηγάζει ἀπὸ τὴν ἐπίγνωσι τοῦ ἐν Τριάδι Θεοῦ, ποὺ ἀπεκαλύφθη στὴν Καινὴ Διαθήκη: «Ἰδωμεν δὲ ἐμφαντικώτερον τὰ τῆς οἰκονομίας Χριστοῦ τυπούμενα μᾶλλον καὶ ἐν τῇ ἁσματικῇ καλῶς λεγομένη ἀκολουθίᾳ... Στάς ὁ ἱερεὺς πρὸ τῆς ἁγίας τραπέζης ὡς ἐν οὐρανῷ πρὸ τοῦ θρόνου τοῦ Θεοῦ, εὐλογεῖ τὸν ἐν Τριάδι Θεόν, οὐ λέγων Ἐὐλογητὸς ὁ Θεός'. Οὐ γὰρ ἔθος τοῦτο ἐν τῇ τάξει τοῦ ἁσματος, ὅτι τῆς Παλαιᾶς Γραφῆς τοῦτο μόνως. Ἀλλ' ὥσπερ ἐν τῇ ἱερᾷ λειτουργίᾳ Ἐὐλογημένη ἡ βασιλεία τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος πάντοτε, τὸ ἐνιαῖον τῆς βασιλείας καὶ φύσεως καὶ τὸ τριαδικὸν θεολογῶν τοῦ Θεοῦ, ὁ τῆς χάριτός ἐστι κήρυγμα ἢ ἐπίγνωσις καὶ ὁμολογία τοῦ μόνου ἐν Τριάδι Θεοῦ» (Διάλογος, κεφ. ΤΜΕ', ΤΜΖ'), Ὁ ἅγιος Θεόδωρος ὁ Στουδίτης τὸ μὲν «Εὐλογημένη ἡ βασιλεία» θεωρεῖ ὡς «νίκης τρόποιον καὶ αὐθεντίας ἀπροσωπολήπτου», τὸ δὲ «Εὐλογητὸς ὁ Θεός» ὡς «ταπεινότητος σύμβολον καὶ ἱκετηρίας ἀπαρραβραύστου» (Ἑρμηνεία τῆς θείας λειτουργίας τῶν Προηγιασμένων).

(Συνεχίζεται)

ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΑΙ ΟΜΙΛΙΑΙ

Τοῦ Μητρ. Πενταπόλεως καὶ Διευθυντοῦ
τῆς Ριζαρείου Σχολῆς ΝΕΚΤΑΡΙΟΥ ΚΕΦΑΛΑ (†)

Π ρ ὅ ς τ ῖ δ υ ν ᾱ μ ε θ α ν ᾱ ὁ μ ο ι ῶ σ ω -
μ ε ν τ ῇ ν ἱ ε ρ ω σ ύ ν η ν .

Ἡ ἱερωσύνη εἶναι ἡ κλίμαξ ἡ συνάπτουσα τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ ἡ γέφυρα ἡ μετάγουσα ἀπὸ γῆς πρὸς οὐρανόν.

Ὁ θεῖος ἡμῶν Πατὴρ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος λέγει περὶ ἱερωσύνης· «Σκόπει ὅση τῶν ἱερέων ἡ δύναμις. Ἐννόησον τὸ βάπτισμα, τῶν ἁμαρτιῶν τὴν ἄφρεσιν, τὴν νίοθεσίαν, τὰ μυστήρια, τὰ μυρία ἀγαθὰ, ἃ διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν τούτων (τῶν ἱερέων) σοὶ παραγίνεται, καὶ διὰ τῆς ἐπικλήσεως τῆς ὑπὸ τούτων γινομένης».

Ὅντως ἡ ἱερωσύνη εἶναι τὸ ὑψιστον τῶν θείων δωρημάτων, ἐξ ὧσων ὁ Θεὸς ἐχαρίσατο τοῖς ἀνθρώποις καὶ ἡ πηγὴ, οὕτως εἰπεῖν, ἀπασῶν τῶν τοῦ Θεοῦ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους δωρεῶν, διότι ἀπὸ τῆς ἱερωσύνης, ὡς ἀπὸ πηγῆς πολυχέυμονος, ἀπορρέουσιν ἅπαντα τὰ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πεμπόμενα ἀγαθὰ.

Διὰ τῆς ἱερωσύνης καθίσταται ἡ ἐκκλησία τῶν πιστῶν βασίλειον ἱεράτευμα, ἔθνος ἅγιον. Τί ἀληθῶς τῆς ἱερωσύνης μεγαλειότερον, ἢ ὑψηλότερον ἢ θειότερον, ἢ ἐνδοξότερον τῶν ἐπὶ γῆς ἀξιωμάτων; Ὅντως οὐδέν· διότι ὁ ἱερεὺς ἐξ ἀνθρώπων λαμβανόμενος διὰ τῆς ἱερωσύνης ὑπὲρ ἀνθρώπων καθίσταται τὰ πρὸς τὸν Θεόν, ἵνα προσφέρῃ δῶρα τε καὶ θυσίας πρὸς τὸν Θεὸν ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς καὶ σωτηρίας. Ταύτην τὴν ὑπὲρ ἔννοιαν τιμὴν τοῦ ἀνθρώπου διὰ τῆς ἱερωσύνης κατανοῶν ὁ θεῖος Χρυσόστομος, καὶ τὴν δι' αὐτοῦ ἐνεργοῦσαν θείαν δύναμιν καὶ τὰ τελούμενα τεράστια θαυμάζων λέγει· «ἐννόησον τὸ βάπτισμα· τί δ' ἄρ' ἄρα γε διὰ τούτου δηλοῖ; τί ἕτερον ἢ τὸ μυστήριον, δι' οὗ ἀναγεννᾶται ὁ ὑπὸ τῆς ἁμαρτίας θανατωθεὶς ἄνθρωπος, τὸ διὰ τῶν χειρῶν τῶν ἱερέων τελούμενον; τί ἕτερον θέλει νὰ εἴπῃ ἢ τὸ θαυμαστόν τελούμενον τῆς ἐκ νεκρῶν ἀναστάσεως τοῦ εἰς Χριστὸν βαπτισθέντος; διότι οὐχὶ διὰ τῆς ἁμαρτίας ὁ θάνατος; ὁ δὲ γεννώμενος ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ ἐν τῷ θανάτῳ γεννᾶται, συνθαπτόμενος δὲ τῷ Χριστῷ διὰ τοῦ βαπτίσματος ἀνίσταται αὐθις εἰς ζωὴν αἰώνιον; πόσον ἀληθῶς ὑπερφύεσ τὸ τελούμενον διὰ τοῦ μυστηρίου τῆς ἱερωσύνης· ἀλλ' ἰδοὺ ἕτερον ὑποδεικνύει ὁ θεῖος Πατὴρ, ἐπίσης θαυμάσιον ἔργον τῆς ἱερωσύνης· «σκόπει, λέγει, τῶν ἁμαρτιῶν τὴν ἄφρεσιν»· ὄντως μέγα τι καὶ ἀκατάληπτον· τίς δύ-

νεται ἀφιέναι ἁμαρτίας εἰμὴ ὁ Θεός; ἔλεγον οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ ἰδοὺ οἱ τὴν ἱερωσύνην περιβεβλημένοι ἄνθρωποι ταπεινοὶ συγχωροῦσι τὰς τῶν ὁμοίων αὐτοῖς ἁμαρτίας, διότι διὰ τῆς ἱερωσύνης θείαν ἐνεδύσατο δύναμιν καὶ περιεζώσαντο. Ἡ εἰς αὐτοὺς δοθεῖσα ἐξουσία τοῦ δεσμεῖν καὶ λύειν ἁμαρτίας, ἀνέδειξε τοὺς ἱερεῖς ἀπὸ ἀνθρώπων, τολμῶ εἰπεῖν, θεοὺς ἐπὶ τῆς γῆς· διότι, «ἄπερ ἐργάζονται κάτω οἱ Ἱερεῖς, ταῦτα καὶ ὁ Θεὸς ἄνωθεν κυροῖ, καὶ τὴν τῶν δούλων γνώμην ὁ Δεσπότης βεβαιοῖ», λέγει ὁ θεῖος Χρυσόστομος. Πόσον μεγάλη ἡ ἐξουσία! πόσον μέγα τὸ τελούμενον! ἄνθρωποι χοῖκοι διὰ τῆς ἱερωσύνης θείαν ἀναλαμβάνουσιν ἐξουσίαν· ἐν ᾧ δὲ ἐν γῇ διατρίβουσιν, αἱ τῶν λόγων αὐτῶν ἐνέργειαι εἰς οὐρανὸν τὰ ἀποτελέσματα ἔχουσι, καὶ τὸ ἔργον τοῖς λόγοις παρακολουθεῖ, καὶ ὁ οὐρανὸς κυροῖ τὸ ἐπὶ γῆς τελούμενον ἔργον! Ὅντως μέγα καὶ ἀκατάληπτον τὸ διὰ τῆς ἱερωσύνης τελούμενον μυστήριον· ἀλλ' ἰδοὺ καὶ ἕτερον ὑποδεικνύει ἡμῖν τὸ θαυμάσιον ὁ θεῖος Πατὴρ· «σκόπει, λέγει, τὴν νίοθεσίαν· ὅποιαν νίοθεσίαν; τὴν νίοθεσίαν τὴν διὰ τοῦ Παναγίου Πνεύματος γινομένην, διότι πνεῦμα νίοθεσίας λαμβάνουσιν οἱ ἀναγεννώμενοι διὰ τοῦ βαπτίσματος, διὸ καὶ τέκνα Θεοῦ καὶ συγκληρονόμοι Χριστοῦ τῆς οὐρανίου Βασιλείας γίνονται, καὶ ταῦτα διὰ τῆς ἱερωσύνης. Ἀλλὰ καὶ ἕτερά τινα δεικνύει ὁ Θεὸς Πατὴρ τὰ ὑπὸ τῆς ἱερωσύνης τελούμενα· «σκόπει, λέγει, τὰ μυστήρια», τὰ ἐπτά μυστήρια ὡς μίαν ὑποδεικνύει θαυμασίαν δύναμιν τῆς ἱερωσύνης· ἀλλὰ τίσι λόγοις τὰ τῶν ἐπτά τούτων μυστηρίων ἐξεῖπω μεγαλεῖα; τίσι θὰ ἐπαρκέσω λόγοις ὅπως τὸ τῶν μυστηρίων περιγράψω μέγεθος; διότι ὑπὲρ λόγον καὶ ἐννοίαν εἰσι τὰ τελούμενα· διὰ ἱκανὸν νομίζω νὰ εἴπω ὅτι εἰσὶ μυστήρια θεῖα, καὶ τὸ θεῖον ἐνεργεῖ διὰ τῶν ἱερέων, ὅργανα αἰσθητὰ τῶν ὑπὲρ αἰσθησιν τελουμένων καθιστῶν αὐτοὺς διὰ τὸ θεῖον ἔλεος. Ἰκανὸν νὰ εἴπω ὅτι τοῦ Θεοῦ εἰσιν ὑπουργοί· ἐν τούτῳ τῷ τίτλῳ ἅπαν περιλαμβάνεται τὸ μεγαλεῖον τοῦ ἱερέως καὶ αὐτὸ τὸ τέλος τῶν λόγων περικλείεται, ἀλλ' ἀνεξάντλητα τὰ τῆς ἱερωσύνης χαρίσματα· «σκόπει, λέγει, τὰ μυρία ἀγαθὰ, ἃ διὰ τῶν ἐπιθέσεων τῶν χειρῶν τῶν ἱερέων σοὶ παραγίνεται, καὶ διὰ τῆς ἐπικλήσεως τῆς ὑπὸ τούτων γινομένης». Ὅποια τὰ ἀγαθὰ τὰ διὰ τῶν ἐπιθέσεων τῶν χειρῶν διδόμενα τοῖς προσιοῦσι τοῖς ἱερεῦσι; Ὅποια δὲ καὶ τίνα τὰ ἀγαθὰ ταῦτα; ἐπιλείψει με ἀληθῶς ὁ χρόνος διηγούμενον, ἐὰν καθ' ἐν ἁπλῶς ταῦτα καὶ κατ' ὄνομα διεξέλθω. Διότι πάντα τὰ ἀγαθὰ τὰ τε πνευματικὰ καὶ τὰ σωματικὰ, ὅσα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ λαμβάνομεν διὰ τῆς τῶν ἱερατικῶν χειρῶν ἐπιθέσεως παραγίνονται. Ἐννόησον ἀληθῶς ὅσον τὸ πλῆθος τῶν

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 139 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 9-10 τεύχους.

ἀγαθὸν τὸ διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν ἱερατικῶν χειρῶν παραγόμενον τοῖς πιστοῖς.

Διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν τῶν ἱερέων ἡ χάρις τοῦ Παναγίου παραγίνεται Πνεύματος· διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν τὰ ἀσθενῆ θεραπεύονται· διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν νόσοι διώκονται· διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν οἱ κάμνοντες ἐγείρονται· διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν δαιμόνια φυγαδεύονται· διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν τὰ δεσμὰ τῆς ἁμαρτίας λύονται· διὰ τῶν χειρῶν τῶν ἱερέων αἱ εὐλογίαι δίδονται καὶ τόσα ἄλλα ἀγαθὰ παρέχονται· ἀκουέτω δὲ καὶ τῶν ἐκτενῶν αἰτήσεων τῶν ἱερέων καὶ γνώτω ὁ θέλων ὅποσα ἀγαθὰ τῷ κόσμῳ δαφιλεύονται διὰ τῶν ἐπικλήσεων τῶν ὑπὸ τούτων γινομένων. Οὗτοι μεσίται ἄγγελοι ἴστανται εἰς τὸ διηγεῖσθαι μεταξὺ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων νυχθημερόν ἱκετεύοντες τὸν Θεὸν ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς καὶ σωτηρίας· «μέσος τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς τῶν ἀνθρώπων φύσεως, λέγει ὁ Θεὸς Χρυσόστομος, ἔσθηκεν ὁ ἱερεὺς τὰς ἐκεῖθεν τιμὰς κατάγων πρὸς ἡμᾶς, καὶ τὰς παρ' ἡμῶν ἱκετηρίας ἀνάγων ἐκεῖ, καὶ ἱκετεύει Αὐτόν, ἵνα δεχθῇ τὰ δῶρα καὶ τὰς δεήσεις

τοῦ λαοῦ, καὶ δώσῃ ἱλασμόν καὶ ἄφεσιν καὶ σωτηρίας εἰς ὅλον τὸ ὑπῆκοον. Διὰ τῶν ἱερέων εὐχομένων ἐπιφοιτᾷ ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τὸν λαόν, καὶ δαφιλεῖς παρέχονται αἱ δωρεαὶ τοῦ Παναγίου Πνεύματος· διὰ τῶν εὐχῶν αὐτῶν αἱ ψυχαὶ καὶ τὰ σώματα τῶν πιστῶν ἀγιάζονται καὶ ἱατρεῖον ἄμισθον αἱ τῶν ἱερέων ἀποβαίνουνσι παρακλήσεις.

Τὸν ἱερέα καλεῖ ὁ Προφήτης Ἡσαΐας Θεόν, λέγων «Θεοῦ σου οὐ κακολογήσεις καὶ ἄρχοντος τοῦ λαοῦ σου οὐκ ἐρεῖς κακῶς». Ταύτην τὴν προφητικὴν ῥῆσιν ἐρμηνεύων ὁ Θεὸς Χρυσόστομος λέγει ὅτι ἐννοεῖ ὁ προφήτης τοὺς ἱερεῖς τοῦ Θεοῦ τοὺς τῇ ἱερωσύνῃ τετιμημένους· διότι τούτους Θεοὺς ὁ νόμος καλεῖ. Ὁ Θεὸς ἐν τῇ Ἱερᾷ Γραφῇ ὀνομάζει τὸν Μωϋσῆν Θεὸν Φαραὼ λέγων: «ἰδοὺ δέδωκά σε Θεὸν Φαραὼ καὶ Ἀαρὼν ἀδελφός σου ἔσται σοι προφήτης» (Ἐξόδ. ξ' 1).

Τοιαύτη ἡ ἱερωσύνη ὡς Ἱερὰ διακονία ἐν σκιαγραφίᾳ, ἥδη ἐξετάσωμεν καὶ γνῶμεν ὁποῖος πρέπον καὶ ἀναγκαῖον εἶναι νὰ εἶναι ὁ Ἱερεὺς ὁ τοιαύτη δυνάμει καὶ δόξῃ τετιμημένος.

(Συνεχίζεται.)

Ο ΚΙΤΡΟΥΣ ΒΑΡΝΑΒΑΣ (†)

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ ἀπὸ τὴν σελίδα 161)

πιν ἐπίσκοπο Βαρνάβα στὴν ἐπίγεια λατρευτικὴ σὺνάξῃ, ἦταν ἡ ἐκ τῶν προτέρων βίωσις ἐκεῖνου, τὸ ὁποῖο τελειουργεῖται πάνω στὸ οὐράνιο θυσιαστήριον. Ἀπ' τὴν ἀποψὶ αὐτὴ οἱ συγγενεῖς, οἱ φίλοι καὶ τὰ πνευματικὰ τέκνα τοῦ διακεκριμένου Ἱεράρχου γιὰ τὴν πρὸς Κύριον ἐκδημία του δὲν «λυπούμεθα ὥς καὶ οἱ λοιποὶ οἱ μὴ ἔχοντες ἐλπίδα» (Α' Θεσσ. δ', 13), ἀλλὰ παρηγορούμεθα καὶ παρουσιαζόμεθα «ὥς λυπούμενοι, αἰεὶ δὲ χαίροντες» (Β' Κορ. στ', 10), διότι ὁ ἐκλεκτὸς Ἱεράρχης συνεχίζει τὴν ἀρχιερατικὴ του παρουσία στὸ οὐράνιο συλλεΐτουργο μαζί με μυριάδες ἄλλων προαπελθόντων Ὁρθοδόξων Ἱεραρχῶν καὶ Κληρικῶν.

Γι' αὐτὴ τὴν οὐράνια μυσταγωγία τὸν προπαρεσκεύασε τελειότερα ἢ ἐπώδυνη ἀσθένειά του, ἡ ὁποία ὡς κάμινος δοκίμασε καὶ ἀνέδειξε λαμπρότερον τὸν χρυσὸν τῆς ἐκλεκτῆς καρδιάς του («Ὡσπερ δοκιμάζεται ἐν καμίνῳ ἄργυρος καὶ χρυσός, οὕτως ἐκλεκταὶ καρδίαι παρὰ Κυρίου»: Παροιμ. ιζ', 3). Ὅσοι τοὺς τελευταίους μῆνες τῆς ζωῆς του συζητοῦσαν μαζί του καὶ ἔβλεπαν τὰ λαμπερὰ μάτια του, ποὺ ἀκτινοβολοῦσαν αἰσιόδοξα, σὰν νὰ μὴ συνέβαινε τίποτε στὸ δεινὸς πάσχον καὶ φθίνον σαρκίον του, αἰσθάνονταν ὅτι ζοῦσε τὴν μεταμόρφωσι ἐκεῖνη, τὴν ὁποία ὁ ἴδιος περιέγραψε ἤδη τὸ 1945 στὸ περιοδικὸ «Ἀναγέννησις» σ' ἓνα ἄρθρο του, ποὺ εἶχε τὸν τίτλο «Ἀπὸ τὸ πάθος στὴ δόξα» καὶ εἶναι ἐξαίρετο δείγμα νεανικοῦ λόγου του. Ὁ πόνος, —ἐγραφε—, «προκαλεῖ πολλὰς φορὰς μιὰ ἀληθινὴ μεταμόρφωσι, ποὺ ὁδηγεῖ στὴ λάμψη καὶ στὴν τιμὴ. Ὑπὸ τὴν ἐπίδρασί του ἡ ψυχὴ γίνεται πειὼ λεπτὴ, πειὼ τρυφερή, καὶ ντύνεται με μιὰ ἐλκυστικὴ

ὁμορφία καὶ με μιὰ ἀπαράμιλλη λαμπρότητα. Κακόμορφες προεξοχές, ποὺ ὡς τώρα τὴν ἀσχέμιζαν, ἐξαφανίζονται κάτω ἀπὸ τὸ βάρος τοῦ μεγάλου αὐτοῦ ὀδοστρωτήρα. Πάθη διάφορα, ψυχικὰ σκιρτήματα ἀπρόσεχτα, κλίσεις καὶ ροπὲς ταπεινὲς ὑποχρεώνονται συχνὰ νὰ υποχωρήσουν ἔμπροσθέν τῆς πειθῶς τῆς διδασκαλίας του καὶ νὰ παραδώσουν τὴ θέσιν τοὺς σὲ ὑψηλὰς ἀρετὰς, ποὺ ἔχουν τὴ δύναμι νὰ ἐμπνεύσουν σοβαρὰς ἀποφάσεις. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπο ὁ πόνος, ὁ ὁποῖος κρύβει μέσα του τὰ στοιχεῖα μιᾶς ἀνώτερης ζωῆς, γίνεται ἡ «στενὴ καὶ τεθλιμμένη πύλη», ποὺ μᾶς εἰσάγει στὸν οὐρανὸ καὶ μᾶς φέρνει σὲ στενωτέρη γνωριμία με τὸν Θεό. Τὰ πλυμένα ἀπὸ τὰ δάκρυα μάτια μποροῦν καθαρώτερα νὰ τὸν βλέπουν, καὶ οἱ δοκιμασμένους ἀπὸ τὴ θλίβη καρδιὲς πειὼ κοντὰ τοὺς νὰ τὸν αἰσθάνονται. Ὁραϊότατα ὁ Γκαίτε τὸ τραγουδαίει σὲ μερικοὺς στίχους του:

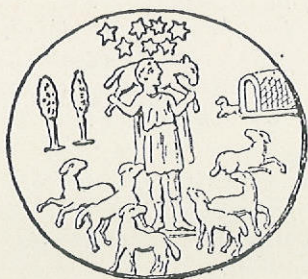
Ἐκεῖνος, ποὺ δὲν ἔφαγε με πόνον τὸ ψωμί του,
ἐκεῖνος, ποὺ ποτὲ δὲν πέρασε τίς νυχτερινὲς ὥρες
κλαίγοντας καὶ περιμένοντας τὴν αὐγή,
δὲν σὰς γνωρίζει, ὃ οὐράνιες δυνάμεις».

(Περιοδικὸ «Ἀναγέννησις», Ἀθῆναι,
Μάιος 1945, ἀρ. 3, σ. 41).

Μαζὶ με τίς οὐράνιες αὐτὲς δυνάμεις, μαζί με τὰ Σεραφεῖμ καὶ Χερουβεῖμ καὶ ὀλόκληρη τὴν ἐν οὐρανοῖς θριαμβεύουσα Ἐκκλησία ὁ Κίτρος Βαρνάβας θὰ τελῇ αἰώνιο συλλεΐτουργο, εὐχόμενος ὑπὲρ ἡμῶν.

Σὰς εὐχαριστῶ!

(Τέλος)

ΓΙΑ ΝΑ ΖΗΣΕΙ Η ΕΝΟΡΙΑ

ΕΙΣΗΓΗΣΗ (*)

ΤΟΥ κ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ Μ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ
Ἐπ. Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Γενική ὑποκειμενική ἢ ἀντικειμενική;

Ἡ διατύπωση τῆς ἀναθέσεως ἀπὸ τὴν Ἱερὰ Σύνοδο στὴν Συνοδικὴ Ἐπιτροπὴ Θείας Λατρείας καὶ Ποιμαντικοῦ Ἔργου γιὰ τὴ μελέτη τοῦ θέματος «ἀναζωογόνηση καὶ δραστηριοποίηση τῆς ἐνορίας» μᾶς κάνει νὰ διερωτηθοῦμε κατὰ πόσο ἡ Ἐνορία συνιστᾷ τὸ ὑποκείμενο ἢ τὸ ἀντικείμενο τῆς ἀναζωογονήσεως καὶ δραστηριοποιήσεως. Ἡ γενικὴ πτώση «τῆς ἐνορίας» εἶναι γενικὴ ὑποκειμενική ἢ γενικὴ ἀντικειμενική;

Στὴ συνέχεια, ἡ πρόταση ἐπιχειρεῖ νὰ συγκεκριμενοποιήσῃ ὀρισμένα μεγέθη καὶ μάλιστα κάνει λόγο γιὰ ὑπόδειξη τρόπων καὶ μεθόδων ὥστε ν' ἀναπτυχθεῖ ἡ δραστηριότητα τῆς Ἐκκλησίας «πρὸς καταρτισμὸν καὶ ἀναζωογόνησιν τῶν πιστῶν ἐν ἐκάστῃ ἐνορίᾳ». Σύμφωνα, λοιπόν, μὲ τὴν πιὸ πάνω πρόταση ἡ Ἐκκλησία ὀφείλει νὰ ἀναπτύξῃ δραστηριότητα μὲ στόχο τὸν καταρτισμὸ καὶ τὴν ἀναζωογόνηση τῶν πιστῶν σὲ κάθε ἐνορία.

Δύο τρόποι ἀναγνώσεως τῆς ἐντολῆς τῆς Ἱ. Συνόδου

Υπάρχουν δύο τρόποι ἀναγνώσεως αὐτῆς τῆς προτάσεως.

Ἡ πρώτη προβάλλει ἐνώπιόν μας ἓνα ἀσύνδετο σχῆμα. Εἶναι σὰν ἡ Ἐκκλησία, ἡ ἐνορία, οἱ πιστοὶ νὰ μὴν ἔχουν μία ὁργανικὴ ἐνότητα μεταξύ τους· ἡ Ἐκκλησία νὰ εἶναι κάτι ἀπ' ἔξω. Περὶ ποιᾶς ὅμως Ἐκκλησίας πρόκειται; Πρόκειται γιὰ τὴν διοικοῦσα Ἐκκλησία, γιὰ τὴν ἰδέα τῆς Ἐκκλησίας γενικὰ πού ὑλοποιεῖται σὲ μία ἐνορία ἐν χρόνῳ καὶ τόπῳ, στὴν ὁποία ἀνήκουν ὀρισμένοι πιστοὶ πού πρέπει μὲ μιὰ σειρά δραστηριοτήτων νὰ καταρτισθοῦν καὶ νὰ ἀναζωογονηθοῦν; Καὶ ποιά μπορεῖ νὰ εἶναι ἡ σχέση αὐ-

τῶν τῶν συγκεκριμένων πιστῶν μὲ τὴν Ἐκκλησία καὶ τὴν ἐνορία;

Τὰ ἐρωτήματα αὐτὰ βρίσκουν ἀσφαλῶς τὴν ἀπάντησή τους ἀν τὴν πρόταση τῆς Ἱ. Συνόδου τὴν ἀναγνώσουμε μ' ἓνα δεῦτερο τρόπο ἀναγνώσεως.

Ἐκκλησία, ἐνορία, πιστοὶ συνιστοῦν μία ἀδιάσπαστη ἐνότητα, μέρη ἐνὸς ὁργανικοῦ ὅλου πού δρᾷ καὶ ζεῖ, ζεῖ δὲ οὐκέτι αὐτὸ ἀλλὰ ζεῖ ἐν αὐτῷ Χριστῷ (πρβλ. Γαλάτας β' 20).

Ἡ ἐν Χριστῷ ζωὴ: προϋπόθεση καὶ στόχος

Στὸ μέτρο πού ἀναπτύσσεται ἡ ἐν Χριστῷ ζωὴ σὲ ὅλα τὰ ἐπίπεδα τῆς Ἐκκλησίας, καὶ σ' αὐτὲς ἀκόμα τίς μικρότερες ἐνότητες πού τὴν ἀπαρτίζουν, ἡ Ἐκκλησία ζεῖ καὶ δρᾷ, ἀλλοιῶς παραμένῃ ἀδρανὴς καὶ νεκρά. Ἡ ἐν Χριστῷ ζωὴ στὴν Ἐκκλησία εἶναι μεταδοτικὴ καὶ ἀκολουθεῖ ὁδοὺς ἀμφίδρομης ἢ πολὺδρομης κυκλοφορίας.

Ἡ ζωὴ εἶναι, βέβαια, ἓνα συνεχές, ὑπάρχει μιὰ κλιμάκωση ζωῆς καὶ ὁ Κύριός μας ἦλθε εἰς τὴν ζωὴν ἔχωμεν καὶ ἓνα περισσὸν ἔχωμεν» (Ἰωάννου ι' 10). Αὐτὴ ἡ κλιμάκωση ὅπωςδὴποτε ἐπιδέχεται διαφορετικές μορφές ζωῆς. Ζωῆς κατὰ τὴν ὁποία μόλις καὶ ἐπιβιώνουμε, ἢ ἀπλῶς φυτοζωοῦμε καὶ ζωῆς πού τὴν χαρακτηρίζει μιὰ ζωντάνεια, πού ἀκτινοβολεῖ καὶ μεταδίδεται ἀφοῦ ἔχει, βέβαια, πρῶτα μεταληφθεῖ.

Γι' αὐτὴν τὴν τελευταία ἀκριβῶς ζωὴ πρόκειται ἐδῶ, ζωὴ πού μπορεῖ πραγματικὰ νὰ ἀναζωογονήσει τοὺς μεμονωμένους πιστούς, καὶ αὐτοὺς πού δυὸ δυὸ ἢ τρεῖς τρεῖς μαζί εἶναι συγκεντρωμένοι στὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ, καὶ τοὺς ἄλλους, τοὺς περισσότερους πού δένονται ὁ ἓνας μὲ τὸν ἄλλο καὶ ἀποτελοῦν μιὰ εὐχαριστιακὴ κοινότητα, καὶ ὅλους τοὺς ὑπόλοιπους, πού μυστικὰ ἀπαρτίζουν τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ, σὲ συγκεκριμένο τόπο καὶ χρόνο καὶ συνιστοῦν τὴν τοπικὴ Ἐκκλησία ἢ τὴν Ἐκκλησία μιᾶς Χώρας (ἐθνι-

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 121 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 8 τεύχους.

κή), ἢ τὴν Καθολικὴ Ἐκκλησίαν. Ὅπωςδήποτε ἡ καθολικότητα εἶναι δυνατό νὰ χαρακτηρίζεται καὶ τὴν πιὸ μικρὴ σύναξιν ἐφόσον ἀνήκει ποιητικὰ στὴν Καθολικὴ Ἐκκλησίαν.

Λειτουργίες τῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας

Ἡ ἀναζωογόνησις, λοιπόν, θὰ πρέπει νὰ συνίσταται στὴν ἀκολουθία τοῦ ἀληθινοῦ δρόμου τῆς ζωῆς, στὴν ἐπαφὴ μὲ τὸν ἴδιον τὸν Κύριο (Ἰωάννου ιδ' 6), ποὺ πραγματοποιεῖται μέσα στὸ ζωντανὸ σῶμα Του, τὴν Ἐκκλησίαν. Στὴν ἐπαφή, δηλαδή, μὲ τὸ λόγο τοῦ Θεοῦ, τὴν συμμετοχὴν στὸ σῶμα Του καὶ τὸ αἷμα Του, τὴ διακονίαν στὰ ἔργα τῆς ἀγάπης. Μ' αὐτὸν τὸν τρόπο ἐπιτυγχάνεται ἡ ζωντανὴ κοινωνία μὲ τὸν Θεό, τοὺς ἀνθρώπους, μὲ τὸν ἑαυτὸ μας.

Μὲ τὸ κήρυγμα, τὴν κατήχησι, τὸν εὐαγγελισμό, μὲ τὰ μυστήρια καὶ τὴν προσευχή, μὲ τὴ διακονία στὰ ἔργα τῆς ἀγάπης σὲ ὅλη τὴν ψυχσωματικὴ διάστασι τοῦ ἀνθρώπου μεταδίδεται ἡ ζωὴ καὶ αὐξάνει μέσα μας καὶ ζωοποιεῖ τὴν ὅλη μας ὑπαρξιν.

Συγκοινωνοῦσες καὶ ὄχι στεγανὲς ἐνότητες

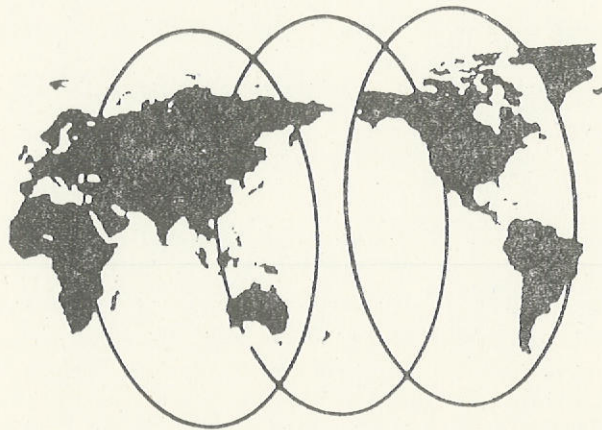
Αὐτὲς ὅμως οἱ θεμελιώδεις λειτουργίες τῆς Ἐκκλησίας, ὅπως εἶναι ἡ μαρτυρία, ἡ λατρεία, ἡ διακονία τῆς ἀγάπης, ἡ κοινωνία, δὲν λειτουργοῦν «στεγανὰ» σὲ ἀπομονωμένους χώρους ἀτόμων, ἐνοριῶν, ἐπισκοπῆς, ἀλλὰ «συγκοινωνιακὰ» διαδοχικὰ ἀλλὰ καὶ σύγχρονα ὡς «κατ' ἐνορίαν» ἀλλὰ καὶ «ὕπερ ἐνορίαν πράξεις».

Τολμῶ νὰ ὑποστηρίξω ὅτι σὲ μία ζωντανὴ ποιμαντικὴ, ποὺ ἀσκεῖται πολυμερῶς καὶ πολυτρόπως στὰ πλαίσια μιᾶς Ἐπισκοπῆς δὲν ὑπάρχουν περιθώρια γιὰ «παρ' ἐνορίαν» ποιμαντικὰς πράξεις ὅσο γιὰ παρ' ἐνορίαν ἱεροπραξίες στενὰ συνδεδεμένες ἐνδεχομένως μὲ βιοποριστικὰς οἰκονομικὰς πραγματικότητες καὶ ἀντιδικίες.

Στις ἀστικὲς ἰδιαιτέρως Ἐνορίες τὰ «ὄρια», παρ' ὅλη τὴν νομικὴ χωροταξικὴ κατοχύρωσή τους ἀτονοῦν σὲ πολλὰ σημεῖα ποὺ ἀφοροῦν στὴν διαποίμανσι τῶν πιστῶν. Τὸ ἴδιο συμβαίνει καὶ μὲ τὰ ὄρια τῶν ὁμόρων Ἐπισκοπῶν (Μητροπόλεων).

Ἔτσι, εἶναι δυνατό ποιμαντικὰ, ὁ πιστὸς ποὺ ἀνήκει στὴν α' Μητρόπολιν νὰ ἐκκλησιάζεται τις Κυριακὰς σὲ ἐνορία τῆς β' Μητροπόλεως· κατὰ τις μεγάλες ἑορτὲς στὸν Ἱ. Ναὸ τῆς ἐνορίας του· νὰ τὸν ἀγιάζειν τὰ Φῶτα ὁ ἐφημέριός του· νὰ καλεῖ ὅμως γιὰ Ἀγιασμό καὶ Εὐχέλαιον φίλο ἱερέα ποὺ ἀνήκει σὲ ἄλλη Μητρόπολιν· νὰ ἐξομολογῆται σὲ Πνευματικὸ μακρυνῆς Μητροπόλεως ἢ Γέροντα καὶ νὰ παρακολουθεῖ τὸ ἑσπερινὸ κήρυγμα τῆς Τετάρτης τοῦ Μητροπολίτη τῆς ὁμόρου Μητροπόλεως.

Ἄν, τώρα, παριστάνουμε τὶς περιοχὰς τῶν ὁμόρων Ἱ. Μητροπόλεων μὲ μεγάλους κύκλους καὶ τὶς περιοχὰς τῶν Ἐνοριῶν μὲ μικρότερους, ἔτσι ὅπως ἔχει διαμορφωθεῖ σήμερα ἡ ποιμαντικὴ πρακτικὴ στίς μεγάλες πόλεις, δὲν μπορεῖ νὰ ἰσχύσει τὸ τοῦ Ἀρχιμῆδη: «Μὴ μου τοὺς κύκλους (τοὺς ποιμαντικούς) τάραττε». Κύκλοι μικροὶ μετὰ μεγάλων θὰ ἐφάπτονται καὶ θὰ τέμνονται πολλαπλῶς καὶ τίποτε δὲν μπορεῖ νὰ προδικάσει ἢ νὰ ἀποκλείσει ἐνδεχομένως διαταραχάς.

Ὁ κόσμος ἔγινε σήμερα μιὰ γειτονιά. Πολὺ περισσότερο οἱ Μητροπόλεις καὶ οἱ Ἐνορίες μας...

Συνείδησι τοῦ μέρους μέσα στὸ ὅλο

Τοῦτο πάλι δὲν σημαίνει ὅτι χάνονται τὰ ὄρια, ὅτι κανένας δὲν ἔχει τὴν ποιμαντικὴ εὐθύνη καὶ ὅλοι δροῦν μέσα στὴν ἀοριστία καὶ ἐνεργοῦν ἀνεύθυνα. Περισσότερο θὰ ἤθελα νὰ τονίσω τὴ βαθεῖα ὀργανικὴ ποιητικὴ ἐνότητα ποὺ ὑφίσταται μετὰ ἐπισκοπῆς — ἐνορίας — πιστῶν, παρὰ μιὰ ἀθροιστικὴ προσέγγισι ποὺ ἀπαριθμεῖ στοιχεῖα, καὶ ἀπαρτίζει ἐνότητες ὅπου γιὰ παράδειγμα τόσες Ἐνορίες θὰ ἀποτελοῦσαν μιὰ Ἐπισκοπὴ ἢ Μητρόπολιν.

Τὸ ἀντίθετο εἶναι ἀληθινόν, τουλάχιστο στὴν ἱστορικὴ ἐξέλιξιν τῶν πραγμάτων, κατὰ τὴν ὁποία, ἓνα τμῆμα τῆς ὑπὸ τὸν Ἐπίσκοπον εὐχαριστιακῆς συνάξεως, ὅταν τὸ ἀπαιτοῦσαν οἱ ἀνάγκες, συναζόταν χωριστά, διατηρώντας διοικητικὴ καὶ ποιμαντικὴ ἐνότητα μαζί του. Καὶ ὄχι ὅπως ἓνα μελίσσι ποὺ μὲ τὴν καινούρια βασιλίσσά του ἀποτελεῖ ἓνα καινούριο ἀνεξάρτητο βασίλειο. Ὁ Ἐπίσκοπος ἐπισκοποῦσε, διατηροῦσε τὴν ἐπ-οπτεία τοῦ ὅλου· ὁ Πρεσβύτερος στὴν ἐν-ορία του, κάτω ἀπὸ τὸ βλέμμα του, διατηροῦσε στὸ ὀπτικόν του πεδίου τοὺς ἐνορίτες του, ἔβλεπε μέσα δηλαδή καὶ βρισκόνταν σὲ ποιμαντικὴ ἐτοιμότητα καὶ ἐπι-φυλακὴ τῶν πέντε αἰσθήσεων. Ὁ ἱερέας ἦταν καὶ

είναι αὐτὸς ποὺ βλέπει, ἀκούει, ψάφει, δσφραίνεται, γεύεται καὶ καθίσταται σὲ τελευταία ἀνάλυση ἐπίσκοπος ψυχῶν καὶ σωμάτων γιὰ νὰ συγκρατεῖ ζωντανὸ τὸ μικρὸ ποίμνιο.

Ἡ ἐνορία ἐγγύηση γιὰ διαπροσωπικὲς σχέσεις

Ἡ ἄμεση σχέση τοῦ πρεσβυτέρου μὲ τοὺς ἐνορίτες τοῦ στὰ πλαίσια τῆς Ἑνορίας συνιστᾷ καὶ τὸ πιὸ μεγάλο ἀσφαλῶς πλεονέκτημα τῆς Ἑνορίας καὶ τὴν ἀξία της ὅχι μόνο ὡς βασικῆς «μονάδος ὁργανώσεως» τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ βίου, ἀλλὰ καὶ ὡς βασικῆς ποιμαντικῆς «μονάδος κρούσεως». Γιατί, ἐκεῖ ὅπου ὁ πρεσβύτερος ἢ οἱ πρεσβύτεροι καὶ οἱ ἐνορίτες εἰσέρχονται σὲ μιὰ ζωντανὴ διαπροσωπικὴ σχέση μεταξὺ τους καὶ γνωρίζουν ὁ ἓνας τὸν ἄλλο, ἐκεῖ συντελεῖται κοινωνία καὶ ἐπικοινωνία καὶ ὑπάρχει περίπτωση νὰ ἀκουστεῖ καὶ νὰ εἰσ-ακουστεῖ τὸ Εὐαγγέλιο καὶ νὰ πραγματοποιηθεῖ ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου. Προϋπόθεση λοιπὸν γιὰ ζωντανὴ ἐνορία συνιστᾷ ἡ σὲ ἀνθρώπινα μέτρα διάθροιση τῶν ἐνοριῶν ὅπου οἱ ἄνθρωποι γνωρίζονται κατ' ὄνομα.

Ποιμαντικὴ πολλαπλῶν ἐπιπέδων

Τοῦτο πάλι δὲν σημαίνει, ὅτι ἡ ἐνορία συνιστᾷ καὶ τὸ μοναδικὸ ποιμαντικὸ πεδίο δράσεως τῆς Ἐκκλησίας. Γνωρίζουμε ὅτι ἡ διαποίμανση συντελεῖται σὲ πολλὰ ἐπίπεδα. Ποιμαντικὴ πρόσωπο μὲ πρόσωπο· ποιμαντικὴ ἐπὶ μέρους ὁμάδων ἢ κατηγοριῶν ἀνθρώπων· ποιμαντικὴ δομῶν, θεσμῶν καὶ τοῦ γενικοτέρου περιβάλλοντος. Τὰ πρόσωπα ἀσφαλῶς ποὺ ἀσκοῦν αὐτὴ τὴ διαφοροποιημένη ποιμαντικὴ διαφέρουν καὶ διαφοροποιοῦνται.

Ἔτσι ποιμαντικὴ δραστηριότητα εἶναι δυνατό ν' ἀναληφθεῖ ἀκόμα καὶ ἀπὸ τοὺς λαϊκοὺς, τοὺς μοναχοὺς, τὸν ἐφημέριο, τὸν γέροντα, τὸν ἐπίσκοπο, ἓνα μοναστήρι, μία σύνοδο — ἀκόμα καὶ οἰκουμενικὴ. Στοιχοῦντες στὸ παράδειγμα τοῦ Ἀρχιποίμενος Χριστοῦ ποιμαίνουν καὶ παρακαλοῦν τὸν Λαὸ Του. Ὁ καθένας μὲ τὸ δικό του τρόπο, στὰ δικά του μέτρα.

Ὁδὸς διπλῆς κατευθύνσεως

Κάθε ποιμαντικὴ ἐργασία ποὺ ἐπιτελεῖται στὸ ἐπίπεδο τῆς ἐνορίας ἔχει ὑψηλὴ πιθανότητα νὰ εἶναι καρποφόρα καὶ νὰ συμβάλει στὴν γενικότερη ἀναζωογόνηση τῶν πιστῶν, τῆς ἰδίας τῆς Ἑνορίας, ἀλλὰ καὶ τῆς εὐρύτερης Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ. Αὐτὴ ἡ ἀντίδοση ζωῆς ἀποτελεῖ καὶ στόχο ἀλλὰ καὶ κίνητρο στὴν

ἀναζήτηση τρόπων καὶ μεθόδων γιὰ τὴν ἀναζωογόνηση τῆς Ἑνορίας.

Ἐνας ποιμαντικὸς σχεδιασμὸς πρὸς μία τέτοια κατεύθυνση ἔχει ὡς ἀφετηρία τὴν σὺν Θεῷ βεβαιότητα ὅτι οἱ προσπάθειές μας δὲν θὰ πᾶνε χαμένες, ἀλλὰ θὰ τελεσφορήσουν, ἀρκεῖ αἱ μέθοδοί μας ν' ἀνοίγουν δρόμους ποιμαντικῆς διακονίας, νὰ μὴν εἶναι συνταγὲς εὐκαίρου-ἀκαίρου ἐφαρμογῆς ἀλλὰ προσ-αρμογῆς στὶς συγκεκριμένες ἐν τόπῳ καὶ χρόνῳ ἀνάγκες τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ κόσμου («κατὰ τὴν ἐκάστου ἰδίαν χρεῖαν»).

Ὁ ἱερέας, κύριος μοχλὸς

Πέρα ὅμως ἀπὸ ὁποιοδήποτε ποιμαντικὸ σχεδιασμὸ καὶ ποιμαντικὲς μεθόδους βρίσκεται ἡ μορφή τοῦ ποιμένα, ὁ ὁποῖος ἀποτελεῖ καὶ τὸν κύριο μοχλὸ τῆς ποιμαντικῆς ἐργασίας τῆς ἐνορίας. Ὅποιαδήποτε συζήτηση γιὰ ἀναζωογόνηση, ἀναζωπύρωση, δραστηριοποίηση τῆς ἐνορίας θὰ ἀποβῇ ἀκαρπὴ ἂν δὲν προσεχθεῖ ὁ ἱερέας καὶ ἡ θέση ποὺ κατέχει στὸ ποιμαντικὸ ἔργο.

Τὰ μέτρα ποὺ προτείνονται συνήθως ἀναφέρονται κυρίως στὶς ἐλλείψεις ποὺ ὑπάρχουν στὴν ὁργάνωση τῆς ἐνορίας, στὴν ἀπουσία ἢ παρουσία ἐκσυγχρονισμένων δομῶν, στὸν καταμερισμὸ τῆς ἐργασίας. Σὲ πάρα πολλὰ σημεῖα εἶναι πολύτιμες οἱ ὑποδείξεις ποὺ προσέρχονται ἀπὸ μία κοινωνιολογικὴ προσέγγιση καὶ ἰδιαίτερα ἀπὸ τὸ χῶρο τῆς Ποιμαντικῆς Κοινωνιολογίας. Ὁ τελευταῖος αὐτὸς κλάδος πολλὰ ἔχει συνεισφέρει στὸν προβληματισμὸ μας γιὰ παροχὴ καλλιτέρων ποιμαντικῶν ὑπηρεσιῶν.

Προσωπικότητα καὶ ψυχολογικὲς ἀντιδράσεις

Ἄν ἡ συζήτηση, ὅμως, περὶ δομῶν καὶ θεσμῶν ἐνθουσιάζει ἰδιαίτερα σήμερα τοὺς ὑπευθύνους, θὰ πρέπει νὰ μὴ ξεχαστεῖ, ἀλλὰ νὰ τονισθεῖ καταλλήλως τὸ πρωτεῖον ζήτημα τῆς προσωπικότητος καὶ τῆς θέσεως τοῦ ἱερέα. Ἐδῶ πάλι συνήθως ἀπαιτοῦμε ἀπὸ αὐτὸν νὰ ἔχει μία σειρά ἡθικῶν, κοινωνικῶν, μορφωτικῶν προσόντων, τὰ ὁποῖα εἶναι ἀπαραίτητα γιὰ νὰ σταθεῖ ὁ ποιμένας στὸ ὕψος τῶν ἱερατικῶν του καθηκόντων. Ἡ καλλιέργεια καὶ ἡ ἀνάπτυξη τῆς προσωπικῆς του πνευματικῆς ζωῆς κρίνεται ἐξάλλου ἀπαραίτητη προϋπόθεση γιὰ τὴν ἐκτέλεση τοῦ ἔργου του καὶ εἶναι ὀρθὴ μία τέτοια θεώρηση.

Συχνὰ ὅμως παραθεωρεῖται ἡ προσωπικότητα καὶ ἡ προσωπικὴ του ζωὴ ὡς κέντρο ποικίλων ψυχο-

λογικῶν ἀντιδράσεων στίς διάφορες καταστάσεις πού τοῦ συμβαίνουν κατὰ τὴν ἀσκηση τοῦ ποιμαντικοῦ λειτουργήματος.

Εἶναι ἀλήθεια, ὅτι αὐτὴ ἡ πλευρὰ τῆς ζωῆς τοῦ ἱερέως δὲν ἀναδύεται εὐκόλα καὶ μᾶλλον καταπιέζεται· κατὰ συνέπειαν δημιουργεῖ προβλήματα ἔστω καὶ ἀθέατα στίς σχέσεις του μὲ τοὺς ἱεραρχικά ἀνωτέρους του, μὲ τοὺς συναδέλφους του, μὲ τὸν ἴδιο του τὸν ἑαυτό, μὲ τοὺς οἰκείους του. Θὰ πρέπει ἀσφαλῶς νὰ ὑπάρξει ὑπέρβαση τῶν ἐσωτερικῶν ἢ διαπροσωπικῶν ψυχολογικῶν δυσκολιῶν, οἱ ὁποῖες ἐπενεργοῦν ἀνασταλτικά στὸ ἔργο του.

Δυσκολίες πού ἀναστέλλουν τὸ ἔργο του

Τέτοιες δυσκολίες προκύπτουν π.χ. ἀπὸ μία κατ' ἐξακολούθηση προνομιακὴ μεταχείριση ἄλλων συναδέλφων καὶ τοποθέτησή τους σὲ θέσεις, λειτουργήματα ἢ ἀξιώματα ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἀπολαμβάνουν τιμὴ, δόξα ἢ οἰκονομικά ὀφέλη (ἱερατικῶς προϊστάμενοι, τοποθετήσεις στὰ γραφεῖα τῶν Ἱ. Μητροπόλεων, ὑπηρέσεις στὰ Κοιμητήρια).

Διατυπώνονται πολλὲς φορές παράπονα γιὰ ἀνίση καὶ ἄδικη μεταχείριση καὶ τὴ χωρὶς ἀντικειμενικά ἀξιολογικά κριτήρια Ἐπετηρίδος τοποθέτηση σὲ θέσεις ἱερατικῶς προϊσταμένων, ἀρχιερατικῶν ἐπιτρόπων κ.τ.τ. προσώπων πού δὲν συγκεντρώνουν τὰ ἀνάλογα προσόντα, πρᾶγμα πού γεμίζει πικρία τοὺς ὑπολοίπους.

Πολλὲς φορές δὲν βρίσκουν κατανόηση, ἀναγνώριση καὶ παραδοχὴ σὲ τυχόν ποιμαντικὲς πρωτοβουλίες πού ἀναλαμβάνουν. Καὶ αὐτό, ὅχι γιὰ λόγους ἀντικειμενικῶν λαθῶν, παραλείψεων ἢ καὶ ἀστοχιῶν, ἀλλὰ ἀπὸ ἀντιζηλία καὶ μόνο. Ἡ καχυποψία ὡς πρὸς τὰ κίνητρα δράσεως εἶναι παχία κατάσταση μεταξὺ συναδέλφων. Ἡ τυχὸν ἐπιτυχία ἀντιμετωπίζεται μὲ ψυχρότητα καὶ χωρὶς ἐνθουσιασμό ὥστε νὰ ἐνθουσιαστοῦν καὶ ἐκεῖνοι γιὰ νὰ συνεχίσουν τὸ ἔργο τους.

Ἡ χρόνια «δευτερεύουσα τῇ τάξει» θέση κατὰ τὴν ἀντίληψιν νεωτέρων διοριζομένων πρεσβυτέρων, ἀλλὰ καὶ οἱ ἄλλες τυχόν προστριβὲς μεταξὺ συμπρεσβυτέρων ὁδηγεῖ στὸ φαινόμενο, πολλοὶ νὰ εὔχονται νὰ ὑπηρετοῦν σὲ «μονοθέσεις» ἐνορίες καὶ τὸ ἐπιδιώκουν, ὥστε νὰ ἔχουν ἔτσι ἐλεύθερο πεδίο δράσεως στὴν ἐνορία «τους».

Ὑπέρβαση τῶν δυσκολιῶν

Ὑστερα ἀπὸ ὅλα αὐτά, ἓνα ἀπὸ τὰ κύρια μελήματα μιᾶς ποιμαντικῆς τῆς ἐνορίας στὸ ἐπίπεδο πού

συζητᾶμε, θὰ πρέπει νὰ εἶναι καὶ ὁ διακανονισμὸς τῶν μεταξὺ τῶν συνυπηρετούντων ἱερέων διαπροσωπικῶν σχέσεων, ἀλλὰ καὶ μὲ τοὺς ἀνωτέρους τους.

Ἄν ἐξομαλυνθοῦν οἱ δυσκολίες πού ἀναφέρθηκαν, καὶ αὐτὸ μπορεῖ νὰ συμβεῖ ὅχι μόνο μὲ τὸ πνεῦμα ὑπακοῆς καὶ ταπεινώσεως πού πρέπει νὰ διακρίνει πραγματικὰ τοὺς ποιμένες, ἀλλὰ καὶ μὲ τὴν ἐγγραφή τῶν ζητημάτων αὐτῶν σὲ κατάλογο ποιμαντικῶν προτεραιοτήτων καὶ τὴν κατάλληλη ἀντιμετώπισή τους, τότε ἂς εἴμαστε βέβαιοι, ὅτι θὰ παραμεριστεῖ ἓνα ἀπὸ τὰ κύρια ἐμπόδια τῆς ἀναζωογονήσεως τῶν ἐνοριῶν μας. Ἄν ξεπεραστοῦν οἱ προσωπικὲς αὐτὲς δυσκολίες ἀνοίγεται τίς περισσότερες φορές τὸ πεδίο ἐλεύθερο γιὰ ἀναζωογονητικὴ ἐνοριακὴ δράση.

Ἡ συναίσθηση προσωπικῶν τυχόν ἐλλείψεων θὰ ὠθήσει τὸν ἱερέα νὰ φροντίσει νὰ τίς συμπληρώσει μὲ κατάλληλη πνευματικὴ καλλιέργεια, μόρφωση καὶ ἐπιμόρφωση.

Μόρφωση καὶ ἐπιμόρφωση

Δὲν ἐπιμένουμε ἰδιαίτερα στὸ τελευταῖο αὐτὸ ζήτημα, καθότι τὸ θεωροῦμε αὐτονόητο ἔτσι ὥστε νὰ ἀποτελεῖ μόνιμη μέριμνα τῆς διοικούσης καὶ ποιμαίνουσας Ἐκκλησίας ἢ ποιμαντικῆς θεολογικῆς ἐκπαίδευση τῶν ποιμένων γιὰ νὰ μποροῦν νὰ ἀνταποκρίνονται στὰ αἰτήματα, τίς ἀνάγκες καὶ τίς προσδοκίες τοῦ σημερινοῦ ἀνθρώπου καὶ κόσμου.

Δὲν εἶναι ἀσφαλῶς τῆς παρούσης στιγμῆς νὰ ὑποδείξουμε συγκεκριμένα μέτρα γιὰ τὴν ἐκπαίδευση αὐτῇ. Ἐνὰ μόνο θὰ ἔπρεπε νὰ τονισθεῖ, ἡ ἀνάγκη συνεχοῦς ἐπιμορφώσεως καὶ ἀνακυκλήσεως σὲ τακτὲς περιόδους ὅλου τοῦ ἱερατικοῦ δυναμικοῦ μὴδὲ τῶν λαϊκῶν συνεργατῶν ἐξαιρουμένων (ψαλτῶν, νεωκόρων καὶ λοιπῶν διακονούντων προσώπων, ἐμμίσθων ἢ ἐθελοντῶν). Γιὰ τὸ σκοπὸ αὐτὸ θὰ πρέπει νὰ ἐκπονηθοῦν εἰδικὰ ἀναλυτικὰ προγράμματα καὶ νὰ χρησιμοποιηθοῦν καὶ τὰ σύγχρονα μέσα διδασκαλίας.

ΒΑΣ. ΜΟΥΣΤΑΚΗ

— Ι Ω Β —

✧ Ἡ ζωὴ καὶ τὰ πάθη του ✧

(Τόμος Α')

Ἐκυκλοφόρησε ἀπὸ τίς ἐκδόσεις
τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας

Σελίδες 366, Δραχ. 400

2. ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΩΝ ΚΛΗΡΙΚΩΝ ΣΤΗΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Τοῦ π. ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΑΛΕΒΙΖΟΠΟΥΛΟΥ

Δρ. Θεολ., Δρ. Φίλος., Γραμματέως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου

Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία πὼς ὁ κληρικὸς εἶναι διάκονος, λειτουργὸς τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ. Γιὰ νὰ ποῦμε ὅμως πὼς ἐκπληρώνει σωστὰ τὴν ἀποστολὴν του πρέπει νὰ εἴμαστε βέβαιοι γιὰ τὸ ποῖα εἶναι αὐτὴ ἡ ἀποστολή· σὲ τί συνίσταται τὸ ἔργο τοῦ κληρικοῦ!

Σκοπὸς μας δὲν εἶναι νὰ βοηθήσουμε τοὺς ἀνθρώπους νὰ μείνουν ὅσο γίνεται περισσότερο σ' αὐτὴ τὴ ζωὴ. "Ὅχι πὼς περιφρονῶμε αὐτὴ τὴ ζωὴ, ὅχι πὼς δὲν θὰ ἐκφράσουμε καὶ μ' αὐτὸ τὸν τρόπο τὴ μοναδικὴ πραγματικότητά που ζοῦμε στὴν Ἐκκλησία καὶ που εἶναι τὸ «εἶς ἐν Χριστῷ» καὶ «ἀλλήλων μέλη», ἀλλὰ ἔχουμε σὰν ἀποστολὴ κάτι ἀκόμη πρὸ πολὺτιμο καὶ ἱερό: νὰ διακονήσουμε τὴν ἀληθινὴ ζωὴ, ὅχι ἀπλῶς τὴ βιολογικὴ ζωὴ, πάνω σ' αὐτὴν ἐδῶ τὴ γῆ!

Βέβαια αὐτὸ δὲν θὰ ἱκανοποιήσῃ ἐκείνους που ἀποβλέπουν μόνο σ' αὐτὸν ἐδῶ τὸ βίον, ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ μᾶς ξενίσῃ αὐτό. Εἶναι δεῖγμα ὁρθοῦ ποιμαντικοῦ προσανατολισμοῦ: ἀλλοίμονο ἂν ἐπιδιώκουμε πάντοτε καὶ ἀπὸ παντοῦ νὰ ἀκοῦμε «μπράβο»!

Οἱ ἄνθρωποι τοῦ κόσμου εἶναι φυσικὸ νὰ ἐπιθυμοῦν ἡ Ἐκκλησία καὶ οἱ ποιμένες τῆς Ἐκκλησίας νὰ ὑπηρετοῦν κοσμικοὺς σκοποὺς, νὰ θέλουν τὴν Ἐκκλησίαν νὰ βρισκεται πάντοτε στὴν ὑπηρεσίαν τοῦ βίου. Δὲν τοὺς ἀγγίζει ἡ δική μας ἐλπίδα καὶ προσπαθοῦν νὰ μᾶς ἐξαναγκάσουν νὰ ὑπηρετοῦμε τὴ δική τους «ἐλπίδα», που ἐκφράζεται μὲ διάφορα ὀνόματα καὶ ἀποβλέπει σὲ διάφορους σκοποὺς, που κανένας τους δὲν ξεπερνᾷ τὸ θάνατο. "Ὅλοι αὐτοὶ οἱ σκοποὶ βρίσκονται ἔξω ἀπὸ τὴν ἐλπίδα τῆς Ἐκκλησίας.

"Αν ἓνας κληρικὸς θελήσῃ ν' ἀνταποκριθῇ σ' αὐτὲς τίς ἀπαιτήσεις γιὰ νὰ γίνῃ ἀρεστὸς στοὺς ἀνθρώπους τοῦ κόσμου ἢ, ὅπως νομίζῃ, νὰ δεχθῇ τὰ «μηνύματα τῶν καιρῶν», ἂν θέσῃ σὲ προτεραιότητα τοὺς στόχους αὐτοὺς, μπορεῖ ἴσως νὰ γίνῃ ἀρεστὸς καὶ νὰ ἐπαινεθῇ ἀπὸ τοὺς παράγοντες αὐτοῦ τοῦ κόσμου, ἀλλὰ τὸ τίμημα θὰ εἶναι μεγάλο, γιατί θὰ ἔχῃ προσδώσῃ τὴν ἀποστολὴν τοῦ ποιμένος καὶ τὴν ἐλπίδα τοῦ Χριστοῦ, χάριν τῆς ἐλπίδος τοῦ κόσμου.

Ἡ εἰκόνα τῆς Ἐκκλησίας πρέπει νὰ προσδιορισθῇ ἀπὸ τὴν ἴδια τὴν Ἐκκλησίαν καί, φυσικά, ὅχι ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὸν σκοπὸ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὴ «λειτουργίαν» τῶν ἐπὶ μέρους μελῶν τῆς, κληρικῶν καὶ λαϊκῶν. Στὴν Ἐκκλησίαν μας προσλαμβάνουμε ἀκόμη καὶ μικρὰ παιδιὰ καὶ τὰ καθιστοῦμε πλήρη μέλη τῆς, ἐν Χριστῷ ἀδελφούς μας. Οἱ ποιμένες τῆς Ἐκκλησίας ἀναλαμβάνουν τὴν ὑποχρέωσιν νὰ βοηθήσουν αὐτὰ τὰ παιδιὰ, ὥστε νὰ σχηματίσουν σαφὴ εἰκόνα γιὰ τὸ τί εἶναι ἡ Ἐκκλησία, σὲ τί συνίσταται ἡ

ζωὴ μέσα στὴν Ἐκκλησίαν καὶ ποῖος ὁ στόχος καὶ τὸ νόημα τῆς ζωῆς τῶν μέσα στὸ σῶμα τῆς Ἐκκλησίας.

Στὴν ἐποχὴ μας στρατεύονται πολυάριθμες δυνάμεις ἐναντίον τῆς Ἐκκλησίας· πρῶτος τοὺς στόχους εἶναι ἡ δημιουργία καὶ ἡ ἐπικράτησι λαθασμένης εἰκόνας γιὰ τὴν Ἐκκλησίαν. Ἡ Ἐκκλησία γίνεταί κάτι ἀντιδραστικὸ, ἄρνητικὸ, ἐχθρικὸ γιὰ τὸν ἄνθρωπο καὶ τὴν κοινωνία! Ἐνδεικτικὰ ἀναφέρουμε συντονισμένη προσπάθεια που γίνεται πρόσφατα στὴ χώρα μας γιὰ τὴν ἀναστήλωσιν τῶν ὀλυμπίων θεῶν μὲ φορέα εἰδικὸ παγκόσμιον πνευματικὸ κέντρο καὶ μὲ πρωτοστασία ἀκόμη καὶ ἀκαδημαϊκῶν διδασκάλων καὶ ἄλλων παραγόντων, που συνειδητὰ ἐπιδιώκουν τὸν ἀποχριστιανισμό τοῦ λαοῦ καὶ τὴν ἐπαναφορά του στὴ λατρεία τῶν εἰδώλων. Σὲ σχετικὸ «πνευματικὸ καὶ πολιτιστικὸ» ἐντυπο τῆς νέας κινήσεως, τὸ μόνο που οἱ ἀναγνώστες πληροφοροῦνται γιὰ τὴν χριστιανικὴ πίστι, εἶναι τὰ βασανιστήρια τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως, σὲ ἄρθρο μὲ τὸν χαρακτηριστικὸν τίτλον «Ἐτσι τιμωροῦσε τοὺς ... ἁμαρτωλοὺς ἡ Ἱερὰ Ἐξέταση». Φυσικὰ τὸ ἐντυπο ἀπευθύνεται σὲ Ἕλληνες που στὴν πλειονότητα ὑποτίθεται ὅτι εἶναι μέλη τῆς Ἐκκλησίας.

Συντονισμένη προπαγάνδα που προέρχεται ἀπὸ διάφορες πηγές, ἰδιαίτερα τίς σύγχρονες «αἱρέσεις» καὶ παραθρησκευτικὲς ὁργανώσεις, ἐπιδιώκει νὰ «πέισῃ» τὸ ἑλληνικὸ κοινὸ πὼς «ὁ Χριστὸς εἶναι κάτι πολὺ λίγον», καὶ «μόνο ἡ χάρις εἶναι πολὺ λίγον» ἢ «αὐτὸ που σήμερα δίνει τὸ εὐαγγέλιον σὰν προσανατολισμὸ εἶναι πολὺ λίγον»!

Μ' αὐτὸν τὸν τρόπο ἐλευθερώνεται τὸ ἔδαφος γιὰ τοὺς «προφῆτες» καὶ «μεσσίες» τῆς ἐποχῆς μας, γιὰ τίς ποικίλες «θεραπευτικὲς μεθόδους», γιὰ νέες «ἀποκαλύψεις»... Συμβαίνει καὶ αὐτὸ τὸ καταπληκτικόν: ἡ προτροπὴ δὲν εἶναι νὰ φύγῃ κανεὶς ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν, ἀλλὰ νὰ μείνῃ τυπικὰ μέλος τῆς Ἐκκλησίας, γιὰ νὰ μὴ μὴ μ' αὐτὸν τὸν τρόπο, ὅχι μόνο νὰ ἀλλοιώνῃ τὴν εἰκόνα τῆς Ἐκκλησίας, στὴ συνείδησιν τῶν πιστῶν, ἀλλὰ καὶ νὰ ἀσκήσῃ «ἐκ τῶν ἑνδον» προπαγάνδα ἢ νὰ «ἀγρεύει ὀπαδοὺς» πρὸ εὐκολα.

Τὸ ποιμαντικὸ καθήκον τῶν κληρικῶν εἶναι νὰ βοηθήσουν τὸ ποίμνιον νὰ διορθώσῃ τὴν ἐσφαλμένη εἰκόνα που δημιουργεῖται μ' αὐτὸν τὸν τρόπο γιὰ τὴν Ἐκκλησίαν. Δὲν μπορεῖ νὰ τοὺς ἀφήσῃ μόνους, μὲ τὴ συνείδησιν πὼς μὲ τὸ νηπιόβαπτισμὸν ἐτελείωσε ἡ ἀποστολή τους. Πρέπει νὰ ἀποκτήσουν μιὰ εἰκόνα τῆς Ἐκκλησίας, που νὰ τοὺς προσδίδῃ τιμὴν νὰ εἶναι μέλη τῆς Ἐκκλησίας, ὅχι ἐκείνη που δημιουργεῖται ἀπὸ τὴν βασικὴ ἀποστολή τῶν κληρικῶν τῆς Ἐκκλησίας.

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΑΙ ΑΡΧΑΙ ΤΩΝ ΤΡΙΩΝ ΙΕΡΑΡΧΩΝ

καὶ ἡ ἐπὶ τῇ ἑορτῇ αὐτῶν πανηγυρική
ἐκδήλωσις εἰς τὴν Βασιλεύουσαν (*)

Τοῦ κ. ΟΡΕΣΤΗ ΛΟΥΡΙΔΗ, Καθηγητοῦ
"Ἀρχοντος Ρεφερενδариού

Οὕτω μόνον ἡδυνήθη μέχρι τοῦδε τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος νὰ ἀνταπεξέλθῃ νικηφόρως καὶ δημιουργικῶς κατὰ πάσης ξενοκινήτου ἐπιδουλῆς καὶ ἐπιδλαθοῦς ἐπιδράσεως καὶ πρὸ πάντων κατὰ τῆς νοθεύσεως τῆς μεγαλειώδους καὶ ιστορικῆς τῇ ὄντι πολιτιστικῆς καὶ πολιτισμικῆς του παραδόσεως, τῆς σωτηρίου ταύτης τάξεως, ἡ ὁποία τόσα καὶ τόσα ἀγαθὰ προσεπόρισεν εἰς τοῦτο.

Καὶ δὲν εἶναι δυνατόν —ὡς ἀκαδημαϊκὸς διδάσκαλος— νὰ παρίδω τὸ γεγονός ὅτι, ὁ περιορισμὸς τῆς Ἑλληνοχριστιανικῆς Ἐκπαιδεύσεως τῶν Νέων —παρὰ τὰς παιδαγωγικὰς ἀρχὰς τῶν Τριῶν Μεγίστων Φωστήρων τῆς Τρισηλίου Θεότητος καὶ παρὰ τὰς ρητὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 16 τοῦ Συντάγματος τοῦ 1952 καὶ τοῦ ἄρθρου 15 τοῦ Συντάγματος τοῦ 1968— κατέλιπεν ἐλεύθερον τὸ πεδίον εἰς παντοίας ἐγκληματικὰς πράξεις καὶ ἐδικαίωσε, ἀλλοίμονον, τὰς θεολήπτους προσδλέψεις τοῦ Ἀποστόλου τῶν Ἑθνῶν Παύλου, ὅστις ἔγραψε πρὸς τὸν μαθητὴν του Τιμόθεον: «Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἐνοστήσονται καιροὶ χαλεποί. Ἔσονται γὰρ οἱ ἄνθρωποι φίλαυτοι, φιλάργυροι, ἀλαζόνες, δόλοφρημοι, γονεῦσιν ἀπειθεῖς, ἀχάριστοι, ἀνόσιοι, ἄστοργοι, ἀσπονδοί, διάδολοι, ἀκρατεῖς, ἀφιλόκατοι, προδόται, προπετεῖς, τετυφωμένοι, φιλήδονοι μᾶλλον ἢ φιλόθεοι». (Παύλ. πρὸς Τιμόθ. Β', Κεφ. Γ', 1).

Ἄς μὴ λησμονῶμεν, ἐξ ἄλλου, ὅτι ἡ λαμπρά, θεοπρεπὴς καὶ ἑλληνοπρεπὴς ἀγωγή εἶναι ἐκείνη, ἡ ὁποία διέκρινε κατ' ἐξοχὴν τοὺς Ἑλληνας καὶ ἀνέδειξεν αὐτοὺς ὡς ἡμιθέους μεταξὺ τῶν ἄλλων λαῶν, καὶ ὡς θαυφίως διακατεχομένους ὑπὸ ψυχικῆς εὐγενείας. «Εὐγενής» δὲ ἄνθρωπος δύναται νὰ ὀνομασθῇ, κατὰ τὸν Γρηγόριον τὸν Θεολόγον, ὁ διαφυλάττων διὰ τῆς ἀρετῆς του τὴν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ δοθεῖσαν εἰς αὐτὸν ἀξίαν, «δυσγενής» δὲ καθίσταται, «ὁ ἀμαυρώνων αὐτὴν διὰ τῆς κακίας του».

Εὐλογον, λοιπόν, κρίνομεν νὰ μνημονεύσωμεν ἐν ταῦθα τὰς ἐμφύτους ροπὰς καὶ ιδιότητας τοῦ Ἑλληνισμοῦ, τὴν θείαν καὶ οἰκουμενικὴν ἀποστολὴν του, μαρτυρουμένην ἔκ τε τοῦ συνειρμοῦ τῶν ιστορικῶν γεγονότων καὶ ἔκ τῆς ἀναλογίας καὶ ἀρμονίας του πρὸς τὰς ἀρχὰς τοῦ Ὁρθοδόξου Χριστιανισμοῦ.

Ἀλλωστε, ἡ ἐν προκαϊμένῳ ἀδέκαστος ἱστορικὴ ἔρευνα τῶν ζητημάτων τούτων ἀποδεικνύει ἐναργῶς τὴν σχέσιν τοῦ Ἑλληνισμοῦ πρὸς τὴν Ὁρθοδοξίαν καὶ ἐπομένως τὴν ἀνάγκην τῆς ἐπιστημονικῆς καὶ φιλοσοφικῆς σπουδῆς καὶ μελέτης τοῦ ὅλου οἴου τῶν προγόνων μας —θεωρητικοῦ τε καὶ πρακτικοῦ—, ὡς τὰ μέ-

γιστα συντελοῦσιν οὐ μόνον εἰς μόρφωσιν ἐθνικὴν, ἀλλὰ καὶ εἰς διάπλασιν θρησκευτικὴν τῆς Ὁρθοδόξου Ἑλληνικῆς Νεολαίας.

Ἐπέστη πλέον ὁ καιρὸς, ὅπως πρώτη ἡ Ἐκκλησία, ἡ κατέχουσα τὴν ἀλήθειαν καὶ ἀπεριορίστους χαριστικὰς δυνατότητας, πορευθῇ πρὸς τὴν ταλαίπωρον σύγχρονον νεολαίαν, τὴν ἐναγκαλισθῇ, ὀρθώσῃ τὸ πάντοτε καινὸν χριστιανικὸν —ἄρα μονίμως ἐπαναστατικὸν— ἀνάστημά της καὶ ἐνθουσιάζῃ τὴν ψυχὴν της. Βάσει τοῦ αἰωνίου λόγου τοῦ Παντοδυνάμου καὶ Παναγὰθου Θεοῦ καὶ τῆς ρήσεως τοῦ ἱεροῦ Χρυσόστομου —τοῦ γνησίου τούτου κοινωνικοῦ Ἀγίου— πρέπει νὰ προσδλέπῃ ἡ Ἐκκλησία πρὸς τὸν ἄνθρωπον ὡς σκοπὸν τῆς δημιουργίας καὶ νὰ ἀγωνίζεται διὰ τὴν χριστοποίησιν του. Πρέπει ἀκόμη νὰ κατορθώσῃ ἡ Ἐκκλησία, ὑπὸ τὴν πνοὴν τοῦ Ἀγίου Πνεύματος, ὑπὸ τὰς ὑποθήκας τοῦ Ἀποστόλου τῶν Ἑθνῶν Παύλου —τοῦ «πρώτου μετὰ τὸν Ἐνα» καὶ τοῦ πρώτου, ὁ ὁποῖος καθιέρωσε τὴν εὐτυχὴ σύζευξιν τοῦ Ἑλληνικοῦ Πνεύματος μετὰ τῆς Χριστιανικῆς Ἀληθείας— ὡς καὶ ὑπὸ τὰ ἱεραποστολικά μηνύματα καὶ τὰς παιδαγωγικὰς ἀρχὰς τῶν Τριῶν Μεγίστων καὶ Θεοδοξάστων Φωστήρων τῆς Τρισηλίου Θεότητος, νὰ ἐνθουσιάζῃ κυρίως τὰς ψυχὰς τῶν συγχρόνων νέων ἀνθρώπων, οἱ ὁποῖοι ἀπώλεσαν τὸ πρόσωπον τοῦ Θεοῦ. Πρέπει ἀκόμη νὰ ὑπενθυμίσῃ ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Νεότητα, τὸ γεγονός ὅτι ὁ προηγούμενος παμπίδατος Ἑλληνισμὸς εἶχε ἤδη συλλάβῃ τὸ μέγα μυστήριον τῆς γενέσεως τοῦ σύμπαντος καὶ διὰ στόματος Πλάτωνος καὶ Ἀριστοτέλους ὤμιλεν περὶ τῶν Ἐπέκεινα, περὶ υπερτάτου ὄντος, περὶ τοῦ ἀγνώστου Θεοῦ, ὁ δὲ ἀποκαλύψας Αὐτὸν Θεάνθρωπος, ἰδὼν Ἑλληνας προσερχομένους Αὐτῷ ἐφώνησεν: «Ἠγγικεν ἡ ὥρα ἵνα δοξασθῇ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου».

Πρέπει, κυρίως, νὰ πείσῃ ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος τὴν Ἑλληνικὴν νεότητα, ὅτι ἡ διδασκαλία τῶν Τριῶν Μεγίστων Ἱεραρχῶν ἀποτελεῖ ἀπὸ αἰῶνων —καὶ ἰδίως σήμερον— ἀναπαλλοτρίωτον στοιχεῖον τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ὅτι εἶναι πλήρης δυναμισμού καὶ διαυγείας, ἀρτίως ὠλοκληρωμένη καὶ προσγειωμένως παιδαγωγικὴ, πάροχος δὲ τῆς καθ' ὅλα ἀληθοῦς καὶ καινῆς προσόδου. Καὶ ἂς γνωρίσουν οἱ σύγχρονοι νέοι ὅτι αἱ ὑποθήκαι τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν δὲν εἶναι ἀνεφάρμοστοι σήμερον. Διότι, εἰς πρόσφατον (1.2.1985) μελέτην του: «Οἱ Τρεῖς Ἱεράρχαι καὶ ἡ ἀγωγή τῶν νέων», ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Δράμας Κύριος Διονύσιος, ἀναγράφει ὅτι ὁ ἱερός Χρυσόστομος, ἔκτοτε ἐτόνιζεν πρὸς τοὺς γονεῖς ἐμφαντικῶς: «Οὐκ ἔστιν ἀνάγκη γενέσεως αὐτοῦς (τοὺς νέους) μονάζοντας Χριστιανοῦς

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 142 τοῦ ὑπ' ἀρ. 9-10 τεύχους.

Η ΣΤΕΝΗ ΠΥΛΗ

Τὸ μυστήριον τῆς ἱερᾶς Ἐξομολογήσεως
ὅπως τὸ βιώνουμε στὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν

Τοῦ ΒΑΣ. ΜΟΥΣΤΑΚΗ, δ. Θ. (†)

Ἡ κατάρτιση λοιπὸν τοῦ πνευματικοῦ εἶναι τὸ ἄλφα καὶ τὸ ὦμέγα γιὰ τὴν ὅσο τὸ δυνατόν καλὴ αποτελεσματικότητα τοῦ μυστηρίου τῆς Μετανοίας. Διότι μόνον ἕνας τέτοιος πνευματικὸς εἶναι σὲ θέσιν νὰ χειρισθῇ τὸ μυστήριον κατὰ τρόπον ποῦ θὰ ἀποκλείσει τὴν ἀποτυχίαν καὶ θὰ ἐξασφαλίσῃ ὅλες τὶς ποικίλες ὀφέλειες. Ἡ κατάστασις, ὅπου βρίσκεται ἓνα ποιμνίον, δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι τίποτε ἄλλο παρὰ ἀντανάκλασις τοῦ ποιοῦ ποῦ ἔχει ὁ ποιμὴν του. Κι ἂν ἀπὸ τῆς στενῆς πύλης τῆς Μετανοίας δὲν κατορθώσῃ νὰ περάσῃ πολλές ψυχές, αὐτὸ σημαίνει πρὶν ἅπ' ὅλα ὅτι ἡ πύλη εἶναι ἀφόρητα στενὴ, οὔτε ὅτι οἱ ψυχές δὲν θὰ μπορούσαν νὰ τὴ διαδοῦν, ἀλλὰ ὅτι τὴ φράζει ὁ ἀκατάλληλος, ὁ ἀδρανής, ὁ ἀφώτιστος πνευματικὸς.

Ὁ καλὸς πνευματικὸς πρέπει νὰ ἔχει κατ' ἀρχὴν ξεκαθαρισμένες μέσα του τὶς δυὸ ιδιότητές του στὸ μυστήριον: ὅτι εἶναι δηλαδὴ πατέρας καὶ ἱατρός, παράλληλα στὴν ἄλλη του ἐκείνη ιδιότητα ὡς μοναδικοῦ ταμιούχου τῆς Χάριτος, ἡ ὁποία Χάρη δίνεται μὲς ἀπ' αὐτὸ τὸ μυστήριον.

ΠΡΙΝ ΑΠ' ΟΛΑ ΠΑΤΕΡΑΣ

Ὁ ἱερεὺς, πρὶν ἀπὸ κάθε ἄλλο γνῶρισμα, ποῦ τὸν συνδέει μὲ τὸ ποιμνίον του, ἔχει ἐκδηλῇ τὴν πατρικότητα. Πουθενὰ δὲ ἄλλου ἢ πατρικότητος του δὲν εἶναι τόσο αἰσθητὴ ὅσο στὸ μυστήριον τῆς Μετανοίας.

Ὁ Ἅγιος Κύριλλος Ἱεροσολύμων γράφει: «Τὸ σῶμα γεννιέται μέσῳ τῶν σαρκικῶν γονέων. Ἡ ψυχὴ ἀναγεννιέται ἐν Χριστῷ μὲ τὴν πίστην. Σ' αὐτὴ τὴ δευτέρῃ γέννησιν, τὴ γέννησιν στὴν ἀληθινὴν, τὴν ἀθάνατην ζωὴν, ὅπου ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ μᾶς εἰσάγει, γονεὺς μᾶς εἶναι ὁ ἱερεὺς. Αὐτὸς —ὅπως λέει ὁ Παῦλος— μᾶς γεννᾷ στὴ ζωὴ τοῦ Χριστοῦ, ὑποφέροντας ὡδίνες πνευματικές. Κατὰ τὴν ἐξομολόγησιν, μετὰ τὶς πτώσεις τοῦ θανάτου, πραγματοποιεῖται ἀκριβῶς μιὰ ἀναγέννησις. Κι ἐκεῖ ὁ χριστιανὸς νιώθει βαθύτερα ὅτι εἶναι τέκνον τοῦ ἱερέως. Σὰν ἕνας τέτοιος, ὁ πνευματικὸς ἐπαναλαμβάνει ὅχι μὲ τὰ χεῖλη ἀπλῶς, ἀλλὰ στὰ ἴδια τὰ πράγματα, τὴν ἀναφώνησιν τοῦ μεγάλου Παύλου: «Ποιὸς εἶναι ἀσθενής καὶ δὲν ἀσθενῶ κι ἐγὼ μαζί του;» Ἐπίσης καὶ τὴν ὡραία διαβεβαίωσιν τοῦ ἱεροῦ Χρυσό-

στομου πρὸς τὸ ποιμνίον του: «Ἔσεῖς μοῦ εἰστε μέλη, ἐσεῖς μοῦ εἰστε σῶμα, ἐσεῖς μοῦ εἰστε φῶς ἢ μᾶλλον καὶ τοῦ φωτὸς γλυκύτερον». Ποιὸς πατέρας εἶναι δυνατόν ν' ἀδιαφορήσῃ ἢ, τὸ χειρότερον, νὰ νιώσῃ ἀποτροπιασμὸν γιὰ τὸ παιδί του, σ' ὅποιον κατάστασιν κι ἂν τὸ ἀντικρύσῃ; Ποιὸς πατέρας θ' ἀκούσῃ σὰν τρίτος τὸν πόνον τοῦ τέκνου του καὶ δὲν θὰ τὸν νιώσῃ καὶ σὰν δικό του; Ποιὸς πατέρας δὲν θὰ προσέξῃ καὶ δὲν θὰ βασισθῇ σὲ ὅ,τι καλὸ ἔχει τὸ τέκνον του, μὴ ἐντυπωσιαζόμενος καθόλου ἀπὸ τὸ σωρὸ τῶν δυσαρέστων καὶ τῶν ἀσχημιῶν;

Ἔτσι δέχεται ὁ πνευματικὸς τοὺς χριστιανούς, ποὺ ἔρχονται νὰ τοῦ ξεγυμνώσουν τὴν καρδιά τους καὶ νὰ τοῦ ἀποκαλύψουν τὶς ἀμαρτίες τους. Σὰν πατέρας γεμάτος οἰκτιρμούς χωρὶς ὄρια, γεμάτος συμπόνια θαθεῖα, στοργὴ ἀπέραντη, κατανόηση, ἐλπίδα καὶ μεγάλῃ, πολὺ μεγάλῃ, ἰδέα γιὰ τὸ μέλλον τῶν παιδιῶν του.

Ἐνὰς ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους διδασκάλους τῆς Ἐκκλησίας, ποῦ ἀναφέραμε καὶ πρὶν, ὁ ἐπίσκοπος Ἀμασειᾶς Ἀστέριος, ὑπενθυμίζει στοὺς πνευματικούς: «Ὅπως ὁ Ἰακώβ πάνω στὸ ματωμένο χιτῶνα τοῦ Ἰωσήφ, ὅπως ὁ Δαβὶδ πάνω στὸ χαμὸ τοῦ Ἀδессαλώμ, ὅπως ὁ Ἠλὶ γιὰ τὸ τέλος τοῦ Ὁφνὶ καὶ τοῦ Φινεές, ὅπως ὁ Μωϋσῆς γιὰ τὸν ἄθεο λαόν, ποῦ ἔπεσε στὴ λατρεία τοῦ χρυσοῦ μοσχαριοῦ, ἔτσι κι ὁ πατέρας ἱερεὺς πρέπει νὰ πονᾷ καὶ νὰ κλαίει γιὰ τὶς πτώσεις τῶν τέκνων του». Πρέπει δηλαδὴ νὰ νιώθῃ, πρῶτα - πρῶτα, ὅλο ἐκεῖνο τὸ πένθος καὶ τὴ θλίψη ποῦ ταιριάζει στὴν κατάστασιν τῶν ἀμαρτωλῶν. Αὐτὸ τὸ πένθος ὅμως δὲν εἶναι τὸ μόνον πράγμα ποῦ θὰ πλημμυρίσει τὴν πατρικὴ καρδιά τοῦ πνευματικοῦ. Διότι δὲν εἶναι ἓνα πένθος χωρὶς ἐκδασὴ καὶ χωρὶς στήριγμα.

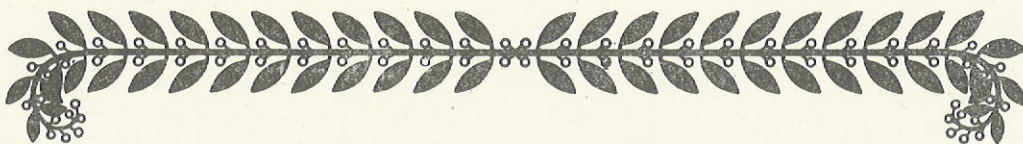
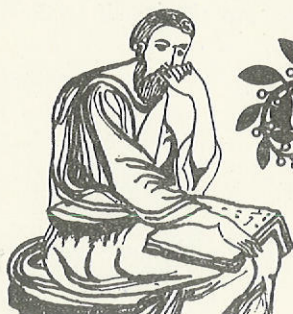
Στὸ μυστήριον τῆς Μετανοίας, ὁ θάνατος τῆς ψυχῆς νικάται ἀπὸ τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ. Γιορτάζεται μιὰ ἀνάστασις. Πονᾷ ὁ πνευματικὸς, ἀλλὰ ὁ πόνος του σδῆνεται ὕστερα καὶ τὸν διαδέχεται ἡ χαραιοὶς πληροφῶρῃ ὅτι «αὐτὸ μοῦ τὸ παιδί νεκρὸ ἦταν κι ἀναστήθηκε τώρα καὶ χαμμένο ἦταν καὶ δρέθηκε», ὅπως μὲ ἀγαλλίασιν διακηρύττει ὁ πατέρας τοῦ Ἀσώτου, στὴν παρὰβολή.

Ἡ μετάνοια ἀποδεικνύει, ὅτι ὁ ἀμαρτωλὸς δὲν εἶναι παρὰ κερδισμένος ἀπὸ τὸν Θεόν. Ἡ μετάνοια φανερώνει ὅτι ἡ ψυχὴ ἐκείνη δὲν ἔχασε τὴ θεόγραφη ἀξία της τοῦ «κατ' εἰκόνα», ὅτι εἶναι ὡραία καὶ ποθητὴ μὲς ἀπὸ τὸν σωρὸ τῶν ἀνομιῶν της.

αὐτοὺς ποιήσῃ». Ναί, γονεῖς, δὲν χρειάζεται νὰ κάμετε τὰ παιδιά σας καλόγερους, χρειάζεται ὅμως νὰ τὰ κάμετε Χριστιανούς.

(Συνεχίζεται)

(Συνεχίζεται)

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ

Γεωργίου Β. Μαυρομάτη

Η ΓΙΟΡΤΗ

ΤΗΣ ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΗΣ

«Τέρτιος»

Μιά αξιότιμη, σοβαρή και πολλά υποσχόμενη έκδοτική και πνευματική προσπάθεια μας έρχεται από την Κατερίνη, που στο ενεργητικό της έχει κιόλας σημαντική προσφορά. Πρόκειται για τις εκδόσεις «ΤΕΡΤΙΟΣ», που αποσκοπεί να δώσει τροφή άληθινά ορθόδοξη και κυρίως μέσα από το λειτουργικό και ασκητικό χώρο της Έκκλησίας.

Η Πεντηκοστή είναι η γενέθλια μέρα της Έκκλησίας. Κι από κείνη άρχισε, με πλήρη συνείδηση και γνώση, η μικρή ομάδα των νέων ανθρώπων που φέρνει την ευθύνη αυτής της ωραίας προσπάθειας και καλά έκανε.

Είναι κείμενο και μετάφραση του Έσπερινού και Όρθρου, σχολιασμός και πλούσιες άλλες ανα-

φορές στο μεγάλο αυτό πνευματικό γεγονός.

Στο μεταξύ μετά τη «Γιορτή της Πεντηκοστής» έπακολούθησαν το «Λουτρό της παλιγγενεσίας» (βάφτισμα), «Όσμη Γνώσεως», καθώς και βυζαντινή μουσική σε κασέτες, από τη χιλιάχρονη παράδοση του Άγιου Όρους.

Σ' αυτές ψάλλουν οί ίδιοι οί πατέρες κι έχει έτσι κανείς, όχι μόνο αυθεντική βυζαντινή μουσική, αλλά και αυθεντικές φωνές, που στις τελευταίες κασέτες είναι των πατέρων της καλύβας της Κοιμήσεως Θεοτόκου Μικρής Αγίας Άννας.

Τώρα ετοιμάζουν ένα δίτομο βιβλίο για το «Άγιο Όρος» που άποτελεί μύηση στην ιστορία και τη ζωή του. Βραβεύτηκε μάλιστα και από την Άκαδημία Άθηνών.

Η δραστηριότητα των εκδόσεων «ΤΕΡΤΙΟΣ» αγκαλιάζει έτσι όλη την Όρθόδοξη πραγματικότητα και δίνει το παρόν της όχι μόνο στην Κατερίνη, που είναι η γενέθλια πατρίδα τους, μά κι όλη την Ελλάδα, προσφέροντας άληθινά άνθη ευώσματος πνευματικής χαράς κι ελπίδας.

Ίωάννη Μάγιεντορφ

Ο ΧΡΙΣΤΟΣ ΣΩΤΗΡΑΣ ΣΗΜΕΡΑ

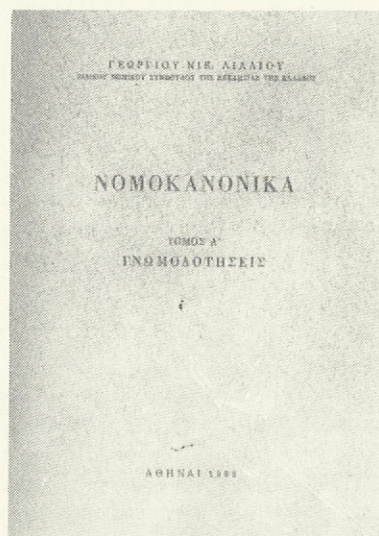
«Σύναξη»

Το Νοέμβριο του 1984 στον Ίερό Ναό Άγ. Νικολάου Χαλανδρίου, με πρωτοβουλία του περιοδικού «ΣΥΝΑΞΗ», μίλησε ο π. Ίωάννης Μάγιεντορφ με θέμα «Ο Χριστός είναι σωτήρας σήμερα». Και στη συνέχεια έπακολούθησε συζήτηση με μία βαθιά συνείδηση και σεβασμό για το θέμα και τον όμιλητή.

Αυτή την όμιλία και τη συζήτηση που έπακολούθησε, η ομάδα των έκλεκτών θεολόγων και άλλων έπιστημόνων της γνωστής «Σύναξης», την εξέδωσαν σ' ένα κομψό βιβλίο. Άξιο και άναγ-

καίο να γίνει κτῆμα του καθενός χριστιανού, που ενδιαφέρεται να πληροφορηθεί για την Όρθόδοξη πνευματικότητα, με τρόπο άμεσο και ριζικό.

«Καταβλήθηκε προσπάθεια, έγραφε ο Παναγιώτης Νέλλας, στον πρόλογο, το βιβλίο να κρατήσει το χαρακτήρα της ζεστής ανθρώπινης παρουσίας. Για να προσφερθεί στους άναγνώστες ή δυνατότητα κάποιας άμυδρης σχέσης με τον όμιλητή».

Γεωργίου Νικ. Λιλαίου

NOMOKANONIKA

Τά «Νομοκανονικά» του κ. Γ. Λιλαίου είναι βιβλίο χρήσιμο και πρακτικό, γιατί περιέχει ένα πλήθος από πράξεις, αποφάσεις, νομικούς διακονονισμούς που διέπουν τις νομικές σχέσεις της Έκκλησίας, ως θεανθρώπινου Όργανισμού.

Είναι άναγκαίο για κάθε έκκλησιαστικό στέλεχος. Και βοηθάει πολύ στη σωστή και κατοχυρωμένη διαποίμανση του πληρώματος της Έκκλησίας.

Δημ. Φερούσης

Ε Π Ι Κ Α Ι Ρ Α

«μ.Τ.», δηλαδή «μετά Τσερνομπίλ».

Πέρασε περισσότερο από μήνα μετά την τραγωδία του Τσερνομπίλ. Δεν χρειάζεται να περιγράψουμε την αγωνία μας για χίλια δυο πράγματα που συνδέονται με την επιβίωσή μας (φαγητό, ατμόσφαιρα, έδαφος) μιὰ και όλοι είμαστε κοινωνοί της...

Εντωχώς όμως «οὐδὲν κακὸν αἰμιγὲς καλοῦ». Τὶς ἡμέρες τῆς ἐξαρσης, πολλοί, πάμπολλοι, ἐπαναλάμβαναν μὲ διαφορετικὰ λόγια τὸ ἴδιο πρᾶγμα: «Υψώνουμε τὸ ἀνάστημά μας ἐπικίνδυνα μπροστὰ στὸ Θεό» κι ἄλλοι: «Ἡ ραδιενέργεια πὸν μᾶς ἐπληξε προοριζόταν γιὰ εἰρηνικοὺς σκοποὺς· γιὰ τὸ καλὸ μας. Σκέψον τὴν ἔκταση αὐτῆς πὸν ἔχει στόχο τὸν ἀφανισμό...». Ὁ κόσμος, αὐτὸ πὸν λέμε κοινὴ γνώμη, τοποθέτησε τὰ πρᾶγματα στὴν πραγματικὴ τους θέση, στὴν σωστὴ διάσταση. Κατάλαβε πὸς ἡ ραδιενέργεια — ἀπ' ὅπου κι ἂν προέρχεται — δὲν γνωρίζει σύνορα. Δὲν ἔχει τὴ λεπτότητα νὰ σταματᾷ στὰ σύνορα τῆς χώρας πὸν τὴν παρήγαγε. Ἀκόμα κατάλαβε πὸς «οἱ μακρύνοντες ἑαυτοὺς ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, ἀπολούνται». Ἀς μὴν τὸ ξεχάσει ποτὲ ἡ κοινὴ γνώμη.

Εύπνα!

Μᾶς χωρίζουν 1661 χρόνια ἀπὸ τὴν Α' Οἰκουμενικὴ Σύνοδο. Καὶ ἀντίστροφα, πρὶν 1661 χρόνια ἡ σκοτεινὴ φυσιογνωμία τοῦ Ἀρείου ἔπαψε νὰ ζεῖ πνευματικά.

Ἀπὸ τότε, πάντοτε κάποιοι «Ἀρειοὶ» ἐμφανίζονται κατὰ καιροὺς στὸ προσκήνιο τῆς Ὁρθοδόξιας. Ρίχνονται μὲ ζήλο στὸν ἀγώνα, ἐνάντια στὴ θεοπαράδοτη πίστη μας. Ἀπ' τὶς πιὸ ψηλαφητὲς περιπτώσεις οἱ Χιλιαστὲς. Οἱ ... ἀπόγονοι τοῦ Ἀρείου. Τόσον ἐκεῖνος ὅσο κι αὐτοὶ «ἀπόρριψαν» τὴ Θεότητα τοῦ Ἰησοῦ. Παραταγμένοι σὲ στενωποὺς καὶ πεζοδρομια, ἔξω ἀπὸ πολυκαταστήματα καὶ λαϊκὲς ἀγορὲς, προτείνουν τὰ ἐντυπία τους, τὴ «σκοπιά», τὸ «εὐύπνα». Ἀς σταθοῦμε στὸ δεύτερο. Κάλιστα θὰ μπορούσε νὰ ἦταν μῆνυμα ἀπ' τοὺς ἴδιους — μολοντί βυθισμένοι στὸ λήθαργο τῆς αἰρέσεως — μιὰ προτροπὴ σ' ὅλους μας, νὰ ξυπνήσουμε ἀπ' τὴ μακαριότητα νὰ τοὺς ἀντιμετωπίζουμε κατάλληλα.

Ἰδιαίτερα οἱ καλοὶ ποιμένες μας. Τώρα κυρίως, ἐν ὄψει τῶν διακοπῶν. Ἀκόμη καὶ στὸ πιὸ μικρὸ χωριὸ ἂς ἐντείνουν τὶς προσπάθειές τους. Γιὰ τὴν ἀφύπνιση ὅλων. Ἰδιαίτερα αὐτῶν πὸν παραπαίουν στὶς ἀρπάγες τῆς πλάνης.

Ὁ Θεὸς ἐπιτρέπει τὴν ὑπαρξὴ Ἀρείων — λόκων. Παράλληλα ὁμως χειροτονεῖ βοσκούς γιὰ τὸ κοπάδι του!

Περὶ χαλαρώσεων...

Βρισκόμαστε στὸν πρῶτο μῆνα τῶν διακοπῶν. Ἦδη παρουσιάστηκαν τὰ πρῶτα φηγόμενα — τῶν Ἑλλήνων — ρεύματα καὶ τὰ κεντρομόλα — τῶν ἀλλοδαπῶν. Ἡ ὑπαιθρος καὶ ἰδιαίτερα οἱ παραθαλάσσιες πόλεις καὶ τὰ χωριά μας, ἀρχισαν νὰ δίνουν τὴν ἐντύπωση μωσαϊκοῦ, καθὼς ὅλες οἱ ἀποχωρῶσεις τοῦ λευκοῦ τὰ κατακλύζουν. Τὸ καλοκαίρι εἶναι ἡ χρονικὴ περίοδος πὸν ὁ Ἕλληνας χαλαρώνει. Μαζὶ του «χαλαρώνει» κι ὁ χριστιανός. Ἐτσι αὐξάνει ἡ εὐθύνη τῶν ἐφημερίων μας. Ἐκείνων ἰδιαίτερα πὸν ὑπηρετοῦν σὲ παραθεριστικὲς περιοχές. Ἐνας σοφὸς Γέροντας ἔλεγε χαρακτηριστικά, ὅτι «ὁ Διάβολος δὲν κάνει διακοπές. Ἀντίθετα, τότε ἐντείνει τὶς δραστηριότητές του»!

Οἱ νέοι μας ἂς ἀποτελέσουν καὶ τώρα τὸ ἐπικεντρο τοῦ ἐνδιαφέροντος καὶ τῆς μέριμνας. Οἱ πνευματικοὶ κίνδυνοι γι' αὐτοὺς εἶναι πολλαπλάσιοι.

Ἡ ζωὴ συνεχίζεται...

Σφίγγεται ἡ καρδιά κάθε σώφρονα Ἑλλήνα, τὴ στιγμὴ πὸν σχεδὸν καθημερινὰ τὴ θερινὴ περίοδο, πληροφορεῖται τὴν ἀποτερῶση στρεμμάτων Ἑλληνικῶν δασῶν. Ἡ Τρομοκρατία καὶ πολλὰ καὶ διάφορα σκοτεινὰ συμφέροντα ὑπαγορεύουν σὲ μερικοὺς ἀπάτριδες τὶς ἐγκληματικὲς χειρονομίες. Ὁ θλιβερός ἀπολογισμὸς τῆς στάχτης τοῦ '85 γιὰ τὴν πατρίδα μας ἦταν 900.000 στρέμματα...

Τοῦτο τὸ τεῦχος τοῦ «Ἐφημερίου» εἶναι τὸ πρῶτο τῆς θερινῆς περιόδου 1986. Ἀς εὐχηθοῦμε, τὸ ἀντίστοιχο πρῶτο φθινοπωρινό, νὰ μὴ φιλοξενεῖ θλιβερὲς διαπιστώσεις γιὰ τὶς ἀδηφάγες γλῶσσες τῆς φωτιάς.

Τὴ στιγμὴ πὸν αὐτὴ ἡ ἴδια ἡ ἐπιβίωσή μας στὴν ἐπιφάνεια τοῦ ταλαίπωρου πλανήτη μας τορπιλλίζεται, ἂς ἀντιδράσουμε δυναμικά. Ὅχι μόνο μὲ διαδηλώσεις, διαλέξεις, ἀρθρογραφία γιὰ τὴν προστασία τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος, μὰ κάπως ἀπλούστερα: καὶ σίγουρα πιὸ ἄμεσα καὶ ἀποτελεσματικά. Φυτεύοντας ἓνα δενδράκι ὁ καθένας. Καὶ νιοθετώντας το. Θὰ τὸ χαροῦμε κι ἐμεῖς καὶ οἱ ἐπερχόμενοι. Ἡ ζωὴ — ἂς μὴν τὸ ξεχνῶμε — δὲ σταματᾷ σὲ μᾶς...

♦ ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ Ἀθῆναι, Ἰασιῶν 1 — Τηλ. 72.10.734 ♦
Προϊστάμενος Τυπογραφείου: Ἰωάννης Μιχαήλ, Ἀναστασάκη 3 - 157 72 Ἀθῆναι Τηλ. 77.87.978.